

TATA VÁROS

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

2024 – 2029.

2024.

KÉSZÍTETTE:

Által-ér Vízugyújtó Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség
2890 Tata, Kossuth tér 1.

FELELŐS TERVEZŐ:

dr. Musicz László szakmai igazgató
környezet- és természetvédelmi szakértő
SZTV, SZTjV, SzKV-vf, SzKV-hu, SZVV

*

MEGBÍZÓ:

Tata Város Önkormányzata
2890 Tata, Kossuth tér 1.

Polgármester: **Michl József**
Jegyző: **dr. Horváth József**

*

ADATSZOLGÁLTATÓKÉNT KÖZREMŰKÖDÖTT:

Tatai Közös Önkormányzati Hivatal
Környezetvédelmi és Városüzemeltetési Iroda
Mürkl Levente irodavezető
Takács-Harmath Erna környezetvédelmi ügyintéző

Északdunántúli Vízmű Zrt.
2800 Tatabánya, Sárberék 100.

VERTIKÁL Nonprofit Zrt.
8154 Polgárdi, Szabadság u. 26.

Juhász Erika Mária
Ökológiai Kutatóközpont

*

**A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM ELKÉSZÍTÉSÉHEZ
ALAPUL VETT NEMZETI, VÁRMEGYEI ÉS HELYI DOKUMENTUMOK:**

*

**A biológiai sokféleség megőrzésének
2021 – 2026 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája**
Agrárminisztérium, 2020.

*

**Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-5) stratégiai környezeti
vizsgálati jelentése, környezeti értékelése**
Respect Consulting, 2021.

*

Nemzeti Vízstratégia (Kvassay Jenő Terv)
1110/2017 (III.7.) sz. kormányhatározattal elfogadva

*

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia
23/2018. (X.31.) OGY határozattal elfogadva

*

**5. Nemzeti Környezetvédelmi Program
2021 – 2026**
Agrárminisztérium, 2020.

*

**Országos Hulladékgazdálkodási Terv
2021 – 2027**

*

**Komárom-Esztergom megye Környezetvédelmi Programja
2014 – 2020**

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat, 2014.

*

**Komárom-Esztergom megye klímastratégiája
2017 – 2030**

Magyar Innováció és Hatékonyság Kft, 2017.

*

**Komárom-Esztergom megye Területfejlesztési Konceptiója és Programja -
Helyzetelemzés**

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat, 2020.

*

Tata város klímastratégiája 2018-2030.

InNow Tanácsadó Zrt., 2020.

*

Tata város környezetvédelmi programja 2015-2020.

2017.

*

Tata város fenntartható energia és klíma akcióterve (SECAP)

Oletics Z. e.v., 2023.

*

Tata város Magyary-terve 3.0

2024.

*

TARTALOM

1.	Bevezető gondolatok a környezetvédelmi programhoz.....	7
2.	A települési környezetvédelmi program tartalma	8
3.	Településökológiai adottságok	9
4.	Jogszabályi környezet és közigazgatási gyakorlat	13
5.	A települési környezetvédelem társadalmi bázisa	14
6.	Épített környezet	21
7.	Köztisztasági helyzet és hulladékgazdálkodás	23
7.1.	Helyzetelemzés	23
7.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	27
7.3.	Cselekvési terv	28
8.	Vízbázis- és vízminőségvédelem, szennyvízkezelés	28
8.1.	Helyzetelemzés	28
8.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	31
8.3.	Cselekvési terv	35
9.	Levegőtisztaság-védelem	36
9.1.	Helyzetelemzés	36
9.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	37
9.3.	Cselekvési terv	41
10.	Zaj- és rezgés elleni védelem	42
10.1.	Helyzetelemzés	42
10.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	43
10.3.	Cselekvési terv	43
11.	Energiagazdálkodás	44
11.1.	Helyzetelemzés	44
11.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	45
11.3.	Cselekvési terv	46
12.	Klímavédelem	47
12.1.	Helyzetelemzés	47
12.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	49
12.3.	Cselekvési terv	49

13.	Biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem	51
13.1.	Helyzetelemzés	51
13.2.	Nemzeti és vármegyei keretek	61
13.3.	Cselekvési terv	63
14.	A Környezetvédelmi program cselekvési terve	65

1. BEVEZETŐ GONDOLATOK A KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMHOZ

Tata közkeletű védjegyei, úgymint az „Élő Vizek Városa”, a „Vadludak Városa”, „Vizimalmok Városa” jól jelzik azokat a meghatározó városökológiai adottságokat, amelyek kiinduló alapként kell hogy szolgáljanak a város környezet- és természetvédelmi programjának megalapozásához. A mintegy 23 ezer fős város régiós viszonylatban is jelentős turisztikai vonzerejével, természeti és építészeti látnivalóival, idegenforgalmi szerepkörével, több ezer fős vendéglátó és szállásférőhely kapacitásával, kulturális pezsgésével méltán tekinthető a régió egyik szervezőközpontjának.

Az Öreg-tavat körülölelő város két része, Tata és Tóváros az 1938-ban történt egyesítése óta a lélekszámahoz képest jóval rangosabb szerepet tölt be a régió kulturális életében, és a természeti értékek megőrzésében. Tata joggal tekinthető a Közép-Dunántúli Régió egyik természetvédelmi fellegrárának, hiszen területén egyaránt található nemzetközi jelentőségű és országos védettségű terület, de kimagasló a városban védelem alá helyezett helyi jelentőségű védett természeti területek és értékek köre is.

Tata 2010-ben elnyerhette a Biodiverzitás Fővárosa címet, majd 2018-ban a 170 országot tömörítő Ramsari Egyezmény világkonferenciáján a Ramsari Város (Wetland City) címet is, mellyel mindössze 43 város rendelkezik a világon. Tata az egyedüli város, amelynek két fája is elnyerhette Magyarországon – az itt élő közösségek összefogásának eredményeként – az “Év Fája” kitüntető címet (2014, 2022).

Tata Város Önkormányzata 2022-ben elnyerte – Komárom-Esztergom megyében az első településként – a Magyar Urbanisztikai Társaság (MUT) Hild János-díját is, az értékekkel gazdálkodó, koncepciózus, tudatos városfejlesztésért.

Tata a székhelye az 1994-ben alakult Által-ér Szövetségnek és ezzel a vízgyűjtő egészére kiterjedő összefogásnak is. Ugyancsak Tata a székhelye a 29 településre kiterjedő Gerecse Natúrparknak is.

A Tatán található számos természeti és építészeti érték, valamint az ezekhez kapcsolódó értékörző tevékenység és közösségi összefogás eredményezi azt is, hogy Tata társadalma, közösségei esetenként sokkal kritikusabban, hangosabban hallatják hangjukat az olyan fejlesztések esetében, amelyek kiemelkedő természeti értékeket vagy éppen műemlékeket érintenek. Tata azon kevés város egyike, ahol a fokozott környezet- és természetvédelmi elvárások népszavazásig is eljutottak.

Tata Város Önkormányzata több olyan dokumentumot, rendeletet fogadott el az elmúlt években (pl. városi klímastratégia, környezet- és természetvédelmi tárgyú rendeletek, településszerkezeti terv), amelyek meghatározóak a városi környezet átgondolt fejlesztése szempontjából, és amelyekkel felkészülhet a város a jövő nagy kihívásaira.

Mindezek azt jelzik, hogy Tatán különösen érzékenyen fogadják a különböző közösségek a kimagasló értékeket érintő fejlesztéseket, ugyanakkor a megannyi elismerés jól jelzi, hogy Tata igyekszik felelősen viszonyulni az értékek hosszú távon történő megőrzéséhez. Tatán (miként az ország legtöbb városában) az egyik legfontosabb környezet veszélyeztető tényező a beépített területek jelentős ütemű növekedése, a város szétterlése. Ez legtöbb esetben a termőföld rovására történik, de több helyen már védett területek határán is zajlik.

Korábban zavartalan területeken egyre intenzívebb területhasználatok jelennek meg, amelyek újabb és újabb problémákat nyitnak fel, melyeket a városnak – illetékességének határán belül – tudnia kell kezelni, és amennyire lehet, ezekhez proaktívan kell viszonyulnia.

A környezetvédelmi program mindezeket a felmerülő kérdéseket is igyekszik megjeleníteni a következő 5 éves időszak tennivalóinak sorában.

2. A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM TARTALMA

A környezetvédelmi programnak a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Tv.) 48/E. § szerint be kell mutatnia:

- a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel, b) a zaj és rezgés elleni védelemmel,
- c) a zöldfelület-gazdálkodással,
- d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- e) az ivóvízellátással,
- f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- g) a kommunális szennyvízkezeléssel,
- h) a települési hulladék-gazdálkodással,
- i) az energiagazdálkodással,
- j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,
- k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A települési környezetvédelmi program – a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban – tartalmazhatja:

- a) a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen:
 - a területhasználattal,
 - a földtani képződmények védelmével,
 - a talaj, illetve termőföld védelmével,
 - a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
 - a rekultivációval és rehabilitációval,
 - a természet- és tájvédelemmel,
 - az épített környezet védelmével,
 - az ár- és belvíz-gazdálkodással,
 - az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,
 - a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

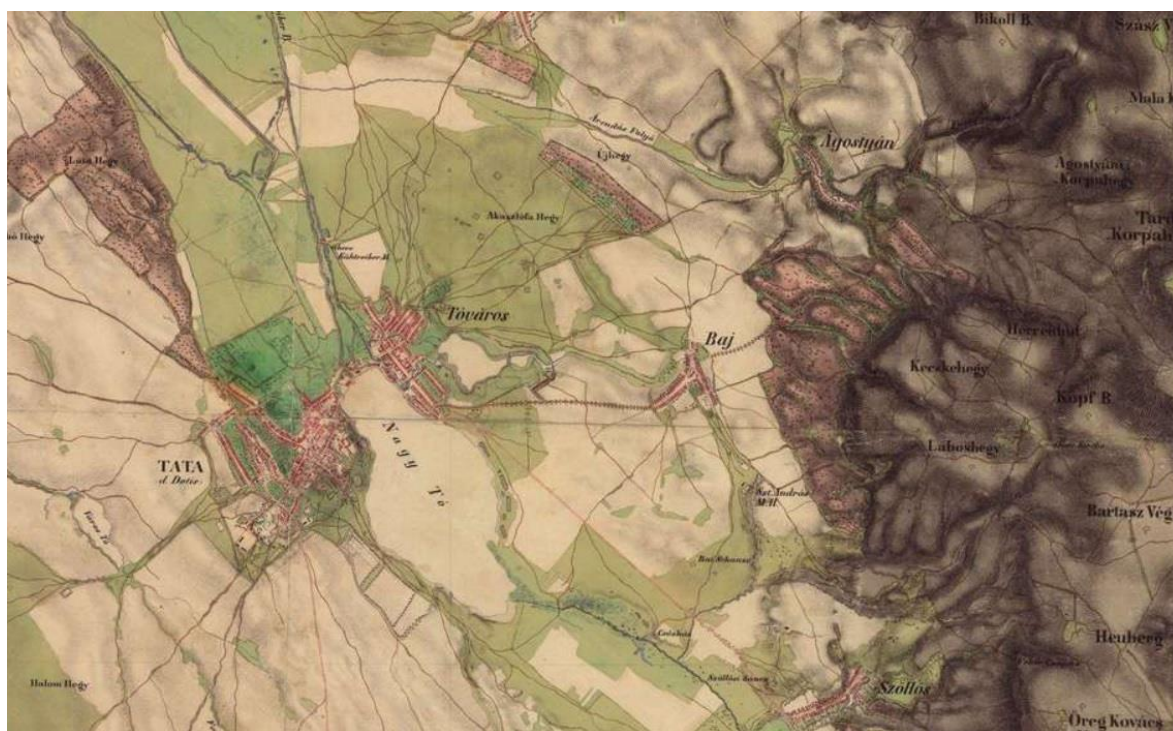
A települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

3. TELEPÜLÉSÖKOLÓGIAI ADOTTSÁGOK

Tata változatos természeti adottságaira jellemző, hogy 7816 hektáros közigazgatási területének csaknem harmada országos védelem és/vagy Natura 2000 hatálya alatt áll. Itt található a Gerecsei Tájvédelmi Körzet 6 fokozottan védett területének egyike, az Agostyáni Arborétum.

Agrárökológiai szempontból a Tatai kistérség területének mintegy 4%-a (mintegy 1185 ha) minősül kedvezőtlen adottságú területnek (pl. 20% feletti lejtés miatt). Tata ilyen szempontból kevésbé érintett, területe kedvező adottságú.

Tata a XIX. században, a 2. katonai felmérés (1819-1869) idején

A város az elmúlt évszázadokban – mint egykori uradalmi központ és jó földrajzi adottságokkal rendelkező település – jelentős mezőgazdasági szerepkörre tett szert. Közigazgatási területén vármegyei viszonylatban is kiemelkedő nagyságú a szántók, kertek, gyümölcsösök, szőlők és halastavak kiterjedése. Az Által-ér menti öntéstalajok, az enyhe domborzat, az itt fakadó karsztforrások vízbősége mindig is olyan tényezők voltak, amelyek jó alapokat teremtettek a fejlett mezőgazdálkodáshoz.

min. 12% lejtőszög

min. 17% lejtőszög

Forrás: MEPAR

A művelési ágak területi változása Tatán az elmúlt 6 évben

[ha]

Művelési ág	Tata+Agostyán 2016	Tata+Agostyán 2022	Változás ha
Erdő	785.5723	787.3480	+ 1.7757
Fásított terület	0.0493	19.9053	+ 19.8560
Gyep (legelő)	344.5622	389.8085	+ 45.2463
Gyep (rét)	85.1677	89.1380	+ 3.9703
Gyümölcsös	40.0147	25.2558	- 14.7589
Halastó	113.7579	100.8414	- 12.9165
Kert	90.0780	66.3783	- 23.6997
Kivett	2270.1828	2428.9339	+158.7511
Nádas	13.0785	20.2844	+ 7.2059
Szántó	3880.9040	3701.9669	-178.9371
Szőlő	193.3113	180.2821	- 13.0292
Összesen	7816.6787	7810.1426	

Forrás: www.takarnet.hu

Tata földhasználati jellemzői sokat változtak az elmúlt évek, évtizedek során. Ha csupán az elmúlt 6 évet vesszük alapul, akkor is szembeűnő a szántóterületek csökkenése. Míg 2004-2016 között „csak” 28 hektárral csökkent nagyságuk, addig az elmúlt 6 évben további 179 hektárral.

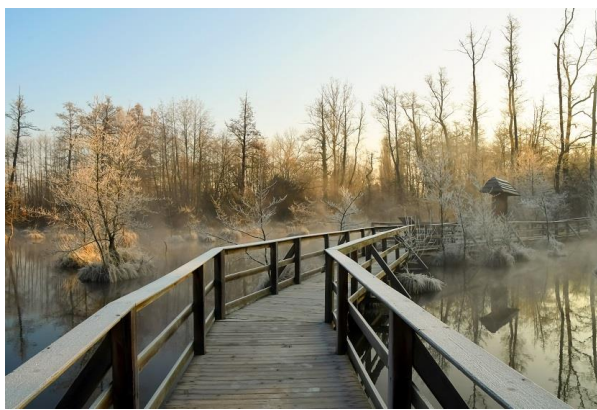
Ezzel szemben hasonló nagyságrendben növekedett a városban a művelésből kivett területek nagysága. 2004-2016 között mintegy 47 hektárral, de az elmúlt 6 évben már 158 hektárral! Ugyancsak növekedett a gyepek, fásított területek és nádasok kiterjedése is, miközben a szőlők, gyümölcsösök és kertek visszaszorulóban vannak. Ezek hátterében részben a mezőgazdaság strukturális változásai, részben klimatikus változások, vagy éppen a hagyományos gazdálkodás visszaszorulása állnak.

Tata 10%-os **erdősültsége** ugyan elmarad Komárom-Esztergom vármegye 27%-os arányától és az országos 21%-tól, de Tata Város Önkormányzata a maga 174 hektáros erdőterületével az ország egyik legjelentősebb önkormányzati erdőgazdálkodójának tekinthető (az országos átlag 14 hektár).

Tata városökológiai adottságainak másik meghatározó eleme a **vizekben való gazdagság**. A „Vizek Városa” szlogen elsősorban a felszín alatti (főként karszt) vizeinek sokasága révén terjedt el, hiszen egy száz évvel ezelőtti hidrogeológiai elemzés szerint mintegy 200-250 ezer m³/nap volumenben törtek fel a város területén a karsztforrások. A térségbeli mélyművelésű szénbányászat következményeként eleinte jelentős hozamcsökkenés következett be, majd sorra apadtak el ezek a források, utolsóként a Fényesen 1973-ban. A gazdasági körülmények átalakulásával ugyan 2001-ben újrafakadhatott az egykori források jelentős része, de a legmagasabban fekvő Tükör-forrásnak és Lopresti-forrásnak alig néhány év adatott meg, amikor pozitívként működhetek, azóta sajnos ismét elapadtak. A térségi karsztvízbázisnak az alapvetően klímaváltozással összefüggő utánpótlódás-csökkenése révén, de a növekvő mértékű gazdasági célú vízkivételek miatt sem elhanyagolható mértékben ismét csökken a tatai források vízhozama és fakadási magassága, és ez az „Élővizek Városa” számára egyre markánsabb kihívást fog jelenteni, ami újra felértékelheti a térségi szintű összefogás szerepét.

A legbizonytalanabb sors az Angolkert magasan elhelyezkedő forrástavaira vár (A Tükör-forrás 2021 óta ismét szárazon áll)

A legbiztosabb vízutánpótlás lehetősége a legalacsonyabban fekvő Fényes-források részére adott

Tata közigazgatási területe Google felvételen

Tata – sajátos ökológiai adottságaiból adódóan – egyedülálló módon maradt meg olyan városnak, amely kiemelkedően **gazdag növény- és állatvilágnak** nyújt otthont ma is. Annak ellenére, hogy az elmúlt évtizedek során sajnos több növény- és állatfaj is eltűnt a város területéről (pl. lápi póc, fekete bődöncsiga, békászósas), ám visszatértek a karsztforrások, és a nagy kiterjedésű erdők és tavak meglete mindmáig olyan vonzerőt jelent, amely képes tompítani az érzékenyebb állatfajok elvándorlását és amely adottságok egyre inkább felértékelődnek a klímaváltozás árnyékában is. És ezek az adottságok (főleg a vizekben való gazdagság, a vizek-erdők-rétek-parkok-mezőgazdasági területek harmónikusnak tekinthető szövete és a nagyobb léptékű ökológiai folyosók meglete) a növény- és állatvilág egyedülálló gazdagságát erősíti napjainkban is.

Tata kimagaslóan sok, összesen mintegy 345 hektár közhasználatú zöldterülettel rendelkezik. Az **egy főre jutó zöldterület** nagysága 147,8 m², ami országos léptékben is kimagaslónak tekinthető, ha figyelembe vesszük, hogy a hazai településeken az egy főre eső zöldterület nagysága 0,49 és 150 m² között változik. A Történeti Kertek Adattára szerint Tata területén 11 történeti kert, illetve táj- és kertépítészeti alkotás található.

4. JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET ÉS KÖZIGAZGATÁSI GYAKORLAT

A környezetvédelmi program szempontjából releváns helyi rendeletek az alábbiak:

Rendelet száma	Tárgya
1/2012. (I.30.) <i>Módosítása:</i> 3/2017. (II.24.)	a természeti értékek védelméről és a természetvédelem helyi szabályairól
29/2013. (X.31.)	a háztartási szennyvíz begyűjtéséről
19/2015. (IX.9.)	az avar és kerti hulladék szabadban történő égetéséről
26/2015. (XI.27.)	a talajterhelési díjról
7/2016. (II.25.) <i>Módosítása:</i> 12/2021. (V.19.) 3/2022. (IV.28.) 12/2024. (VIII.29.)	a közterülethasználat helyi szabályozásáról
21/2018. (X.31.)	A tűzijátékok használatának korlátozásáról
29/2018. XII.20.) <i>Módosítása:</i> 5/2021. (III.12.)	A településképvédelméről
19/2022. (XI.30.)	Tata Város Helyi Építési Szabályzatáról
11/2023. (IV.27)	a településtervezés, a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet elkészítése, módosítása során történő helyi partnerségi egyeztetés rendjéről
21/2023. (IX.27.)	A közterület tisztántartásáról

Az állami illetékességi körbe tartozó környezet- és természetvédelmi hatósági feladatokat a Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztálya látja el.

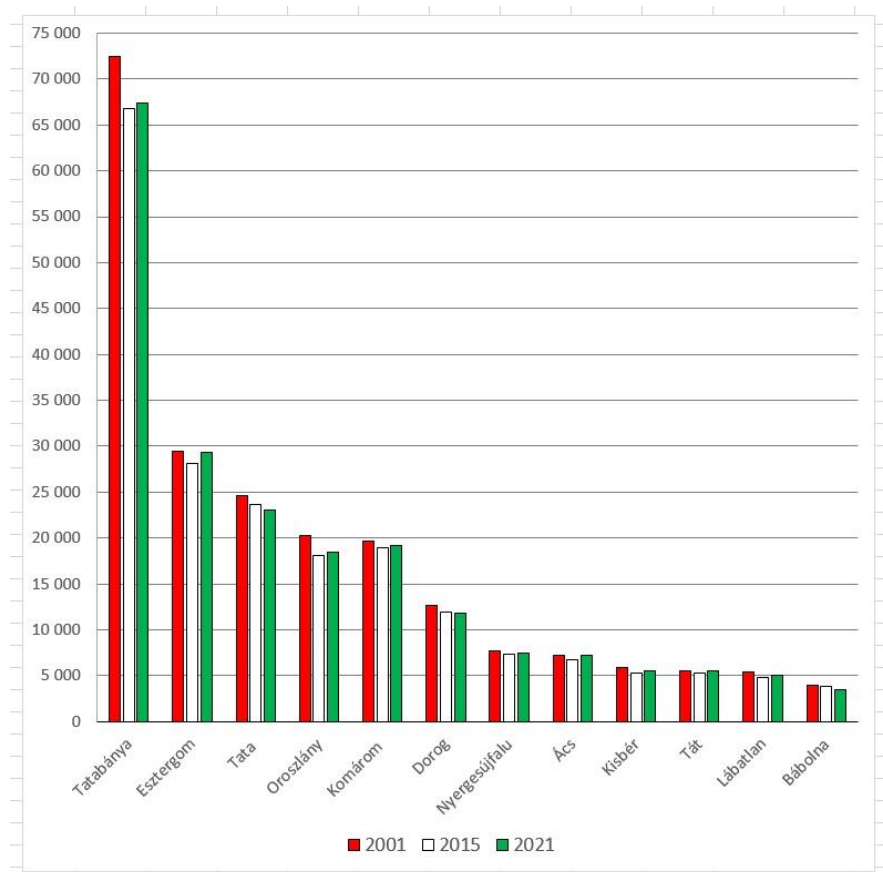

5. A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELEM TÁRSADALMI BÁZISA

Tata – népessége alapján – a magyarországi városok sorában hozzávetőlegesen az 50-edik legnagyobb település. Állandó lakosainak száma az alábbiak szerint alakult az elmúlt 20 évben (www.ksh.hu):

Év	Lakónépesség [fő]
2001. január 1.	24.598
2005. január 1.	23.860
2011. január 1.	23.575
2015. január 1.	23.613
2019. január 1.	23.169
2021. január 1.	23.074
2023. január 1.	22.833

Tata állandó népessége az elmúlt két évtizedben több mint 1500 fővel csökkent. A mintegy 6,2 %-os népességfogyatkozás valamivel erőteljesebb, mint a hazai csökkenés üteme (4,6 %). Ez mögött alapvetően a városi népesség általánosan nagyobb fogyása áll, ami Tata térségében is jellemző folyamat. Ezt a népessécsökkenési trendet a város kedvező természeti adottságai, kulturális sokszínűsége és infrastrukturális fejlődése sem volt képes ellensúlyozni, még úgy sem, hogy számos szempont alapján mind a város, mind a kistérség egyike Magyarország legélhetőbb térségeinek.

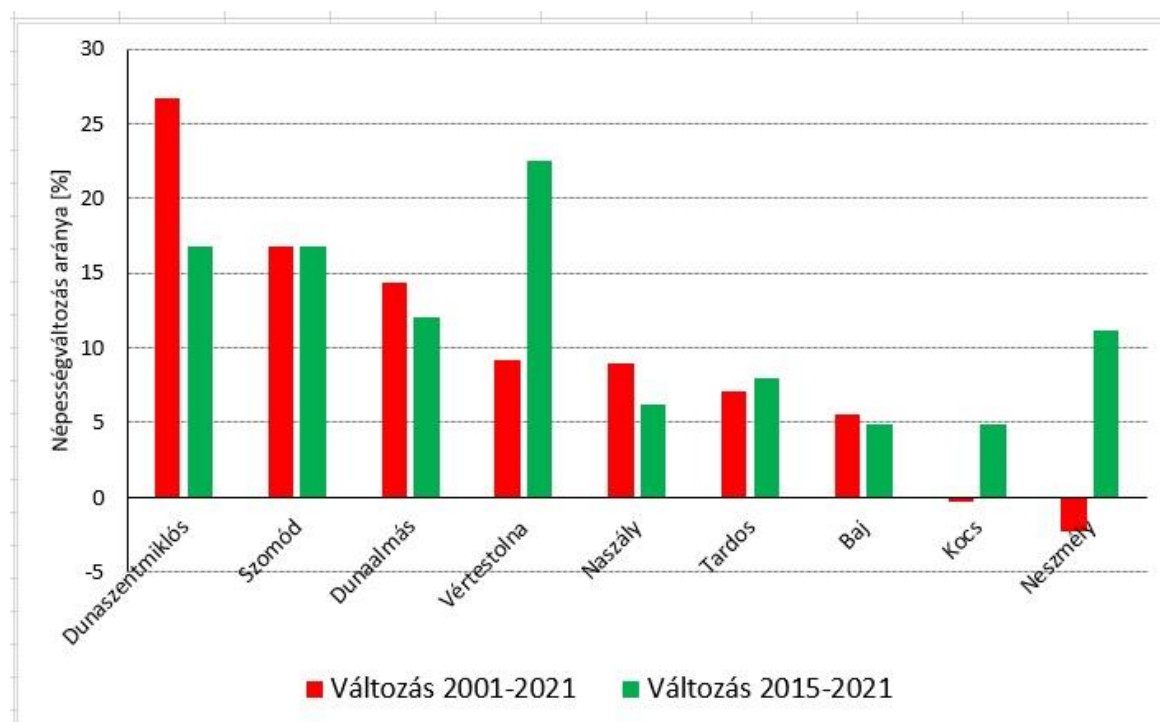

Komárom-Esztergom vármegye városainak népességváltozása 2001-2015-2021 időszakában

Tata népességfogyatkozása a vármegye 12 városa között jelentős mértékűnek számít, hiszen az elmúlt két évtized viszonylatában az 5. legnagyobb arányú fogyatkozás Tatán következett be, de ha csak a legutóbbi 6 évet tekintjük, akkor csupán Bábolnán került sor nagyobb arányú népességcsökkenésre, míg a legtöbb (9) város esetében enyhe növekedés indult meg ugyanezen időszakban. A helyzetet árnyalja, hogy Tata lakónépessége – az állandó népesség csökkenésével ellentétben – folyamatosan nőtt az elmúlt évek során. A belföldi vándorlás egyenlege az elmúlt évek többségében folyamatosan pozitív volt a városban.

Ha ezeket a demográfiai változásokat a tatai kistérség viszonylatában is megnézzük, akkor különösen szembetűnőek a város – vidék között országosan is meghúzódo ellentétes irányú folyamatok. A tatai kistérség falvainak mindegyikének növekszik a népessége. A növekedés aránya az elmúlt 6 évben 4,88-22,57% között alakult, miközben Tata népessége 2,28%-kal csökkent (Kocs és Neszmély népessége ugyan csökkent 20 év távlatában, de a tendencia már ott is megfordult).

Népességváltozás a tatai kistérség községeiben

Tata és kistérségének, valamint a vármegye városainak népességváltozása mögött nyilvánvalóan számos tényező húzódik (szociológiai, ingatlanár, szolgáltatásbővülés, beruházások, környezetminőség stb.).

Tatára sokan települnek be a távolabbi városokból, a fővárosból is, hiszen a nagyvárosi környezethez képest Tata miliője, egyedülálló természeti adottságai hihetetlenül vonzóak lehetnek. Ugyanakkor a „régii” tataiak számára a hétvégi turisták növekvő, többbezes tömege, a városi utakon rendkívüli mértékben erősödő gépjárműforgalom, vagy a meredeken emelkedő lakásárak egyre inkább azt vetítik előre, hogy a szülővárosukhoz való kötődést, az emocionális szempontokat a gyakorlati tényezők, környezeti megfontolások felülírhatják.

A tataiak mindig is büszkéek voltak a város természeti és építészeti értékeire, hagyományaira, és a természetes foglyát valamelyest mérséklő betelepülők is jelentős részben magukévá tették ezt a fajta lokálpatriótizmust, környezettudatosságot. Vélhetően ez is nagy szerepet játszik abban, hogy Tata társadalmi szervezetei, közösségei esetenként sokkal kritikusabban, hangosabban hallatják hangjukat az olyan fejlesztések esetében, amelyek zöldterületeket vagy éppen műemlékeket érintenek. Tata azon kevés város egyike, ahol a fokozott környezet- és természetvédelmi elvárások népszavazásig is eljutottak.

Tatán és tágabb térségében több olyan civil szervezet is működik, amely tevékeny részese, alakítója, kezdeményezője a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos életnek. Néhány aktív közösség, civil szervezet a teljesség igénye nélkül:

- Által-ér Szövetség (és Gerecse Natúrpark)
- Arany Ponty Horgászegyesület
- Csurgó-kút Egyesület
- Esterházy Ferenc Baráti Kör Egyesület
- Fellner Jakab Kulturális Egyesület
- KEM Horgászegyesületek Szövetsége
- Magyar Hidrológiai Társaság
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság
- Miénk a Grund Városvédő Egyesület
- Neszmélyi Borút Egyesület
- Országos Erdészeti Egyesület Vértesi Helyi Csoportja
- Önkéntesség Tataért Egyesület
- Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület
- Tata és Környéke Turisztikai Egyesület
- Tatai Civil Társulás
- Tatai Sporthorgász és Környezetvédő Egyesület
- Természetes Életmód Alapítvány
- TETT Egyesület
- Tudományos Ismeretterjesztő Társulat
- Városi Nyugdíjas Klub
- Zöld Sziget Kör Természetvizsgáló Közhasznú Egyesület

A fentiekén túl természetesen számos további közösség, szervezet vesz részt Tata szűkebb-tágabb környezetének alakításában, rendezetté tételében, az épített értékek felújításában.

Nem szabad elfelejteni, hogy Tata természeti és épített értékeinek alakításában számos esetben maguk a városi vagy állami szervezetek kezdeményeznek közösségi összefogást, és a kezdeményezésükhöz megannyi civil szervezet, közösség is csatlakozik, így Tatán a környezetet érintő kezdeményezések száma rendkívül jelentős.

A környezet- és természetvédelem „társadalmiasításához” hozzá tartoznak azok a faültetési és városszépítő akciók is, amelyeket Tata Város Önkormányzata a Tatai Közös Önkormányzati Hivatal dolgozóival, a Városi Diákönkormányzat tagjaival, az Önkéntesség Tatán és Környékén Egyesülettel és a Tatai Városgazda Kft-vel közösen valósított meg az elmúlt években.

A kezdeményezéseket számos támogató segítette, így a MOL-Új Európa Alapítvány, az Agrárminisztérium, az Országos Erdészeti Egyesület és a Megyei Jogú Városok Szövetsége. Tata több pontja újulhatott és szépülhetett meg ilyen közös kezdeményezések révén.

A lakosság környezeti információkkal történő ellátásában természetesen rendkívül fontos szerep hárul a Tatai Közös Önkormányzati Hivatalra, valamint a Képviselő-testület tagjaira. Mindezekon túlmenően fontos szerepet látnak el a környezeti nevelésben a Kuny Domokos Múzeum, a Magyary Zoltán Tudásközpont és Könyvtár, az óvodák és iskolák nevelőtestületei is.

Klímapályázat, díjátadó – Tatán került megrendezésre az országos központi ünnepség

A Tatán folyó környezet- és természetvédelmi tevékenység kiemelten fontos mozgatója az önkormányzat által létrehozott **Környezetvédelmi Alap**, mely az elmúlt ciklusban évente mintegy 5-6 millió Ft nagyságrendben hirdetett pályázatokat és biztosított támogatást a különböző értékörző tevékenységekhez, környezetvédelmi beruházásokhoz, oktatási, ismeretterjesztő programokhoz, táborokhoz, Tata szebbé, környezetudatosabbá tételéhez és a mindezekkel összefüggő médiumok működéséhez.

A környezet- és természetvédelem társadalmi bázisát különösen képes megnövelni **egy-egy jól szervezett akció** vagy esemény. Az Ökotárs Alapítvány által szervezett „Év Fája” vetélkedőre Tata 2014-ben az Öreg-tó partján álló 230 esztendős Nagy Platánnal nevezett be, majd –

rendkívül jól szervezett internetes szavazás során 2014-ben el is nyerte az országos első helyezést, és képviselhette Magyarországot az Európai Év Fája vetélkedőn. Az európai versengésben végülis 53.487 szavazattal a 2. helyezést érte el, ami messze kiemelkedik a hasonló hazai címet elnyert fák sorában. Tata 2022-ben ismét egy jellegzetes fával, a Cseke-tó partján található „lebegő platánnal” „platán híddal” nevezett be az országos versenybe (ezúttal civil kezdeményezésre, a Csurgó-kút Egyesület és a Miénk a Grund Városvédő Egyesület szervezésében). Az ismét jelentős közösségi összefogás eredményeként meg is nyerte a versenyt, és ezzel Tata az ország egyetlen városa, amely két ízben is elnyerhette az Év Fája címet (a „lebegő platán” az európai döntőben 2023-ban végül nem ért el helyezést).

Még nagyobb népszerűségnek örvendő esemény a **Tatai Vadlúd Sokadalom**, amely 2001-től az ország legnagyobb természetvédelmi fesztiváljává nőtte ki magát a maga 15-20 ezer fős látogatószámával.

2022-ben immár 22-ik alkalommal került megrendezésre a Tatai Vadlúd Sokadalom, mely Magyarország leglátogatottabb és legjelentősebb természetvédelmi fesztiválja

A vadludak a város ikonikus madarai, hiszen a ma már nemzetközi hírű fesztivál mellett szintén az Öreg-tavon zajló vadlúdvonulás megőrzése motiválta a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület helyi aktivistáit, hogy a **tűzijátékok** használatának korlátozását kezdeményezzék 2018-ban. A képviselő-testület egyhangú döntéssel hozta meg az ezt szabályozó rendeletet, amely országosan is példaértékű, hiszen Tata az első olyan város, amely kifejezetten természetvédelmi szempontból rendelte el a tűzijátékok használatának időszakos tilalmát. A rendelet betartatása érdekében azóta is jelentős közösségi összefogás figyelhető meg, számos közösség és önkéntes munkája révén igyekeznek érvényt szerezni a rendeletnek, a Csendes Szilveszter kezdeményezésnek.

Tatán az elmúlt években a különböző **tanösvények, séta útvonalak** is rendkívül nagy népszerűsége tettek szert, és számos látogatót vonzanak nemcsak a városból, hanem a térségből, sőt országos viszonylatban is. Ezek közül kiemelkedik a 2015-ben átadott **Fényes Tanösvény**, amelynek 2022-ben már csaknem 120 ezer fizető látogatója volt. Ezzel az ország egyik legkedveltebb, leglátogatottabb tanösvényének tekinthető.

A Fényes Tanösvény népszerűségét jól jelzi, hogy évente több mint 120 ezren látogatják

Jóval szerényebb látogatottságú, de kedvelt még a **Réti-8-as tó** körül kialakított tanösvény, valamint az **Öreg-tó körül** létesített „Séta az ősi hullámok hátán” elnevezésű sétaút is, mely utóbbi mobil applikációs lehetőséggel is támogatott. Az **Által-ér völgyi kerékpárút mentén** szintén létesült egy vezetőfüzettel működő tanösvény, mely Tata, Vértesszőlős és Tatabánya településeket köti össze. Mindezek mellett az **Angolkertben** kialakított sétaútvonal is fontos része a tatai tanösvény hálózatnak. A **Tatai Kálvária-domb Geológiai parkjában** szintén fontos rekonstrukcióra került sor 2015-ben: mintegy 5000 m² sziklafelületet tisztítottak meg az elmúlt évtizedek során ráakódott üledéktől, szennyeződéstől, törmeléktől és vált ismét vonzó turisztikai célponttá. A park látogatószáma évente mintegy 20 ezer fő.

A tatai tanösvények sorát bővítette 2019-ben a **Nagy aggófű Tanösvény**, melyet a Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület az MME-vel és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal közösen épített ki, a város támogatásával.

Az Agostyánban immár 3 évtizede működő **Ökofalu** külön fejezetet képvisel a város környezeti nevelésében, környezetkultúrájában. A humánökológiai oktatóközpontként, természetes

életmódot népszerűsítő módszertani központként, erdei iskolaként, tanösvényként és a Gerecse Natúrpark bemutató helyeként is működő helyszínen évente gyerekek és pedagógusok sokasága táborozik, vesz részt képzéseken. A Természetes Életmód Alapítvány megannyi szolgáltatása mellett egy Emlékerdő is kialakításra került, amely ökológiai szemléletű kegyeleti szolgáltatásként, csendes temetkezési helyet is kínál.

A környezet- és természetvédelem helyi társadalmi egyeztetésében kulcs szerepe van a **Zöld Kerekasztalnak**, amely hosszú évek óta működik azon állami, önkormányzati és civil szervezetek képviselőinek fórumaként, amelyek hosszú évek óta tevékenykednek Tata zöld értékeinek megóvásáért. A Kerekasztal szükség szerint, évente 1-4 alkalommal ülésezik.

Hasonló rendszerben működik a **Klímaplatform**, melynek üléseit szintén az önkormányzat hívja össze, különböző civil szervezetek, pedagógusok, intézmények, egyetemek képviselőinek részvételével.

Az állami természetvédelem országszerte egyre nagyobb mértékben von be társadalmi aktivistákat, **polgári természetőröket**, akik – megfelelő képzés és vizsga után – hatékonyan vesznek részt Tata térségében is a természeti értékek megóvásában. Kiemelt közös siker a „Csendes Szilveszter Tata” megvalósítása.

**CSENDES
SZILVESZTER
TATA**

6. ÉPÍTETT KÖRNYEZET

Az épített környezet vonatkozásában az elmúlt évek viszonylatában kiemelkedő jelentőségű a Kőfaragó Ház felújítása a Fazekas utcában.

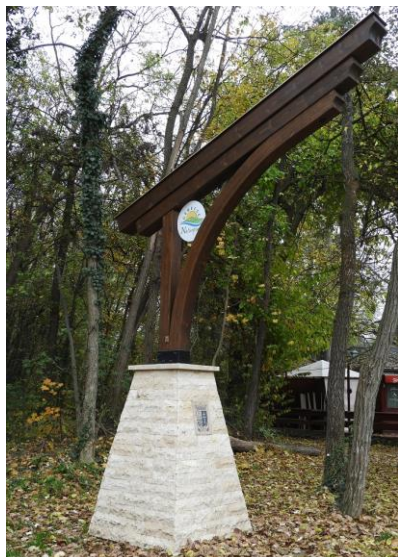
A Kőfaragó ház épülete a felújítást követően

Tata nem csak a természeti környezet, hanem az épített értékek vonatkozásában is egyedülálló adottságokkal és eredményekkel rendelkezik. A 2014 óta működő Települési Értéktár Bizottság tevékenysége nyomán Tata közigazgatási területéről az alábbi épített értékek kerültek felvételre az értéktárba:

- Agostyán, Ágoston-ligeti Ökofalu
- Által-ér völgyi kerékpárút (Vértesszőlőssel és Tatabányával közösen)
- Kristály Imperial Hotel
- Német Nemzetiségi Múzeum
- Pálma Rendezvényház
- Tatai Angolpark
- Tatai Edzőtábor
- Tatai Vár és épített környezete
- Eötvös József Gimnázium
- Esterházy Lóidomító intézet és kiállítás a Szent György villában
- Cifra malom

Települési értékek közé emelték a városban található út menti kereszteket (5), az I. és II. világháborús emlékműveket, a Tatai Vadlúd Sokadalom rendezvényét.

Tata hosszú távú és komplex városfejlesztési stratégiáját tartalmazza a 2024-ben aktualizált „Magyary-terv 3.0” dokumentum. A könyv szinte minden fejezte tartalmaz városökológiai, környezet- és természetvédelmi vonatkozású célokat, feladatokat.

Az Által-ér Szövetség által elhelyezett Gerecse Natúrpark kapu az Építők parkjában, és a natúrparki információs pont a Fényes Tanösvényen

Az Angolkertben álló Jenő malom felújítása és az egykori Kristály strand helyén a Malomliget kialakítása 2023-ra készült el.

Tata épített és természeti értékeinek egyedülálló együttese révén már a Magyary-tervben is megfogalmazódott a **Világörökség** listára kerülés kezdeményezése, amelyre jelenleg is erősödő törekvések zajlanak. Az önkormányzat számos civil szervezet és állami szereplő bevonásával készíti elő a Magyar Kormány és az UNESCO felé történő hivatalos kezdeményezés dokumentációját.

7. KÖZTISZTASÁGI HELYZET ÉS HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

7.1. Helyzetelemzés

A MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt., mint koncessziós társaság 2023. július 1-jétől látja el a hulladék begyűjtését és kezelését, továbbá elindította a hazai kiterjesztett gyártói felelősségi rendszert (EPR), megszervezve az e rendszer hatálya alá tartozó termékkörökből származó hulladékok hulladékgazdálkodási feladatait is. A köztisztasági feladatellátás július 1-jétől is az önkormányzatok feladata, területi szolgáltatónk a VERTIKÁL Group Nyrt.

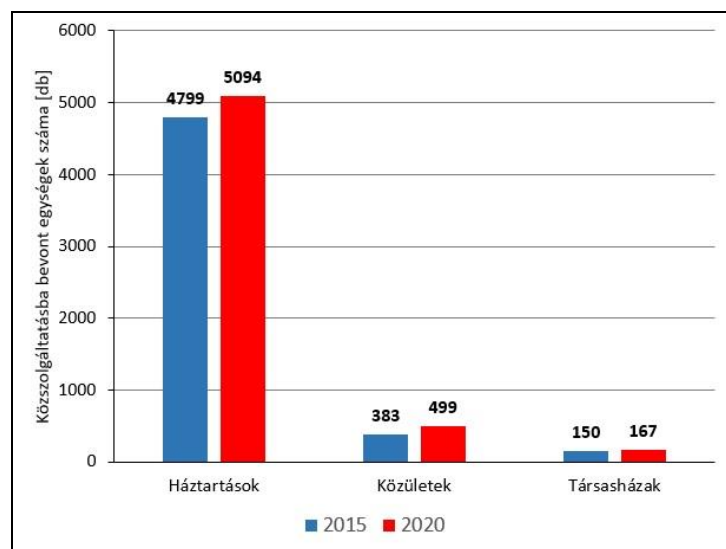
A város köztisztasági helyzete alapvetően rendezett képet mutat. A jelentősebb illegális hulladéklerakók száma valamelyest csökkent, de sajnos akadnak helyszínek, ahol folyamatosan visszatérő probléma az illegális lerakás.

Az elmúlt évtizedben a következőképpen alakult a Komárom-Esztergom vármegyei településekről elszállított kommunális hulladék mennyisége:

[Forrás: KSH]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KEM [ezer t]	99,4	98,9	88,7	82,8	79,6	79,0	85,2	94,2	94,2	99,1	100,9

Fenti mennyiségből az elmúlt 5 évben 1.938 – 11.083 tonna közötti mennyiséget gyűjtöttek be elkülönítetten.

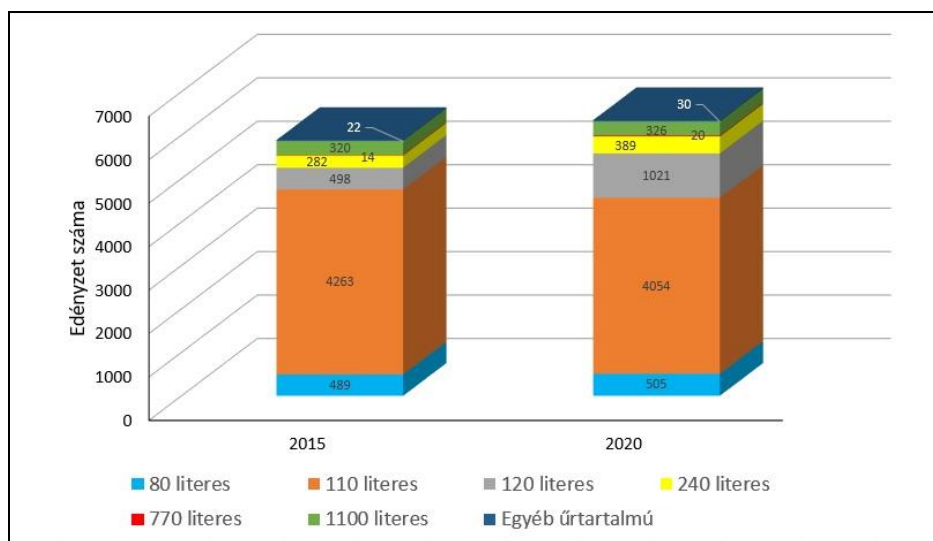

Tatán 2015-ben 4799 háztartás, 383 közület és 150 társasház állt szerződéses jogviszonyban a VERTIKÁL Zrt-vel. Mindhárom csoportban jelentős növekedés történt az elmúlt 5 évben.

A települési szilárd hulladék közszolgáltatásba bevont háztartások és közületek száma Tatán 2015-2020 között

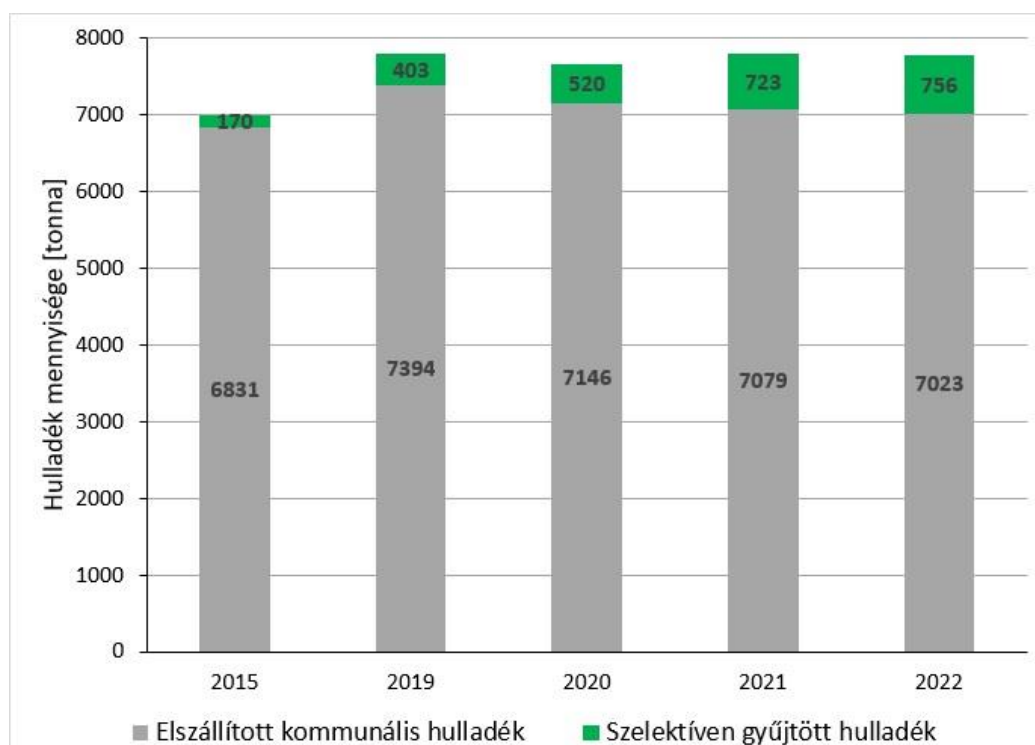
A szolgáltatást igénybevevő háztartások, közületek és társasházak száma annak ellenére növekedett az elmúlt 5 évben 6, 30 illetve 11 százalékkal, hogy a város népessége ezidőszakban közel 2%-kal csökkent.

A városban a 110 literes gyűjtőedények mennyisége 2015-2020 között több mint 200 darabbal csökkent, miközben az egyéb méretű (netán kényelmesebb kialakítású) edények száma csaknem 700-zal növekedett.

A különböző ürtartalmú hulladékgyűjtő edények, konténerek száma Tatabányán 2015-ben és 2020-ban

Az elmúlt hét év során a következőképpen alakult a településről elszállított kommunális hulladék mennyisége:

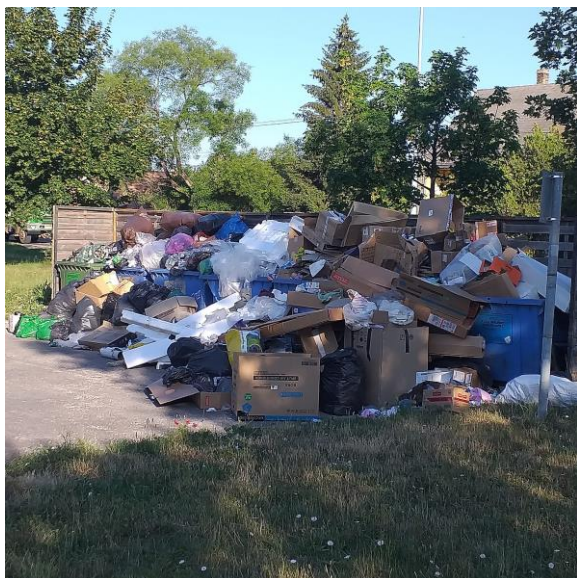

A Tatabányáról elszállításra került vegyes kommunális hulladék és a szelektíven gyűjtött hulladékok éves mennyisége 2015-2022. között

Tatabányán 2005 óta működnek szelektív hulladékgyűjtő szigetek, amelyeken évente több tonnányi papír, műanyag és üveghulladék került begyűjtésre. Mind 2015-ben, mind 2022-ben 22 gyűjtősziget fogadta a hasznosítható hulladékokat. A hulladéktörvény alapján indult el a háztartásokban a szelektív hulladékgyűjtés. Ez alapján Tatabányán a **2021-2022. években 4536 db 120 literes** szelektív hulladékgyűjtő került kiosztásra a lakosság részére. A szelektív hulladékgyűjtő járat havonta egy alkalommal közlekedik.

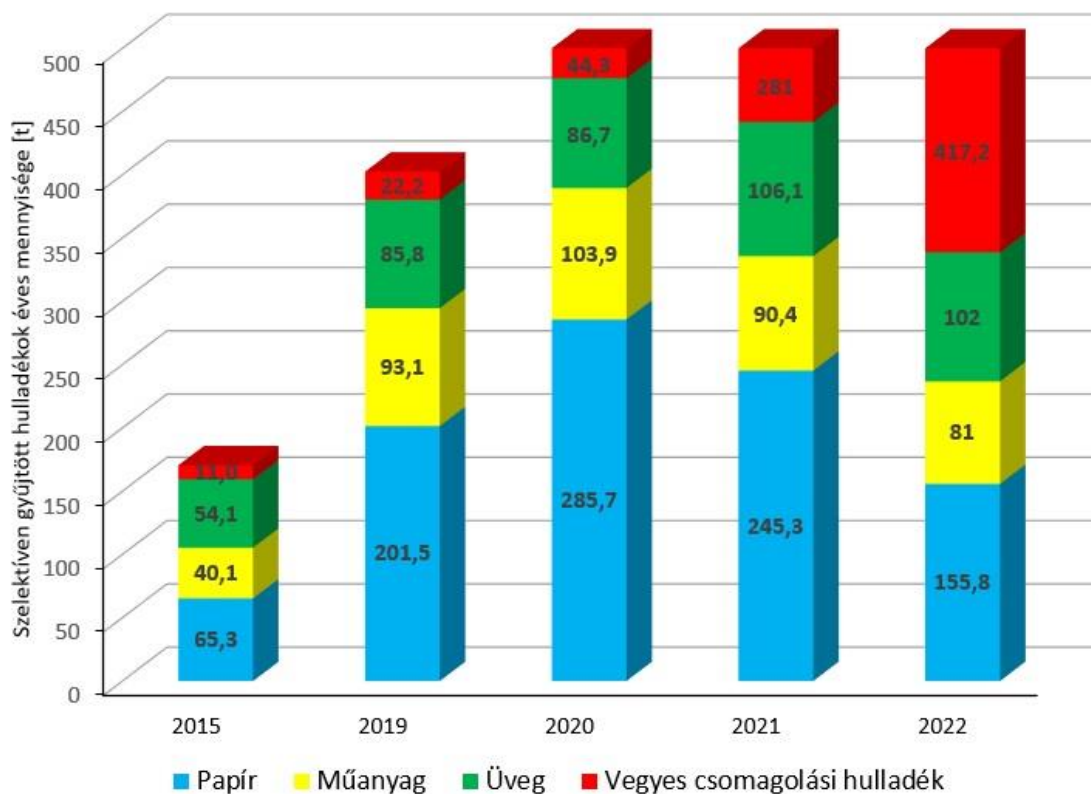

Ez hatalmas léptékű változást eredményezett Tata hulladékgazdálkodásában. Miközben 2023-ban 7.088,18 tonna (tehát a megelőző évekével hozzávetőleg hasonló mennyiségű) volt az összes kommunális hulladék mennyisége a városban, addig **a szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége egy év alatt több mint 2,5-szörösére 1.916,72 tonnára ugrott!**

A tatai szelektív gyűjtőszigetek némelyikén sajnos áldatlan helyzet alakult ki az elmúlt években. Ezek kezelésére az önkormányzat több kamerát is kihelyezett, és eredményesen zajlik a gyűjtőszigetet nem rendeltetésszerűen használók azonosítása, szankcionálása. Mindezek hatására érezhetően visszaszorulóban vannak az ilyen áldatlan állapotok.

A Tatán szelektíven begyűjtött papír, műanyag, üveg és vegyes csomagolási hulladékok mennyisége a következőképpen alakult az elmúlt években:

*A szelektíven begyűjtött és hasznosított hulladék mennyisége
Tatán 2015-2022. között*

A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer révén 2023-ban begyűjtött 1916,72 tonna hasznosítható hulladék (ezen belül 334,36 tonna műanyag, és 1582,36 tonna papír-műanyag-fém hulladék) lehetővé teszi azt, hogy fokozatosan csökkenthető legyen a szelektív hulladékgyűjtő szigetek száma. Elsősorban a családi házas övezetben kezdődött el ezek felszámolása, 2023-ban már csak 19 gyűjtősziget volt a városban, 2024-ben pedig 18-ra csökkent (a Fáklya utcai sziget tüzeset miatt semmisült meg).

Míg a 2005-2010 közötti időszakban még számos kisebb-nagyobb illegális hulladéklerakó volt található a város határában (leginkább a kiskertes és nyaralóövezetek közelében, valamint a városból kivezető utak mentén), addig napjainkra az illegális lerakók száma valamelyest csökkent, de némelyik nagysága sajnos jelentősen nőtt az elmúlt évek folyamán). A lerakóhelyek visszaszorulása annak köszönhető, hogy az önkormányzat néhány problémás helyszínről rendszeresen elszállította az odakerülő hulladékot és ezt a közterület-felügyelet is visszaellenőrizte. Egy idő után a „tilosban járók” megtanulták a rendet. A belterületi illegális hulladéklerakás problémája leginkább a szelektív gyűjtőszigetek környezetében és a társasházak hulladéktárolói mellett nőtt meg. Egyes helyszíneken gyakorlatilag folyamatosan helyezik ki a lomot. Erre az évek óta tervezett hulladékudvar várhatóan megoldást jelent majd, aminek létrejötte érdekében az önkormányzat minden létező fórumon mindent megtesz évek óta. A MOHU 2025-re ígéretet tett egy **tatai hulladékudvar** kialakítására.

A külterületi lerakóhelyek számának csökkenéséhez nagyban hozzájárult, hogy az önkormányzat – civil szervezetekkel, közösségekkel együttműködve – rendszeresen szervez hulladékgyűjtési akciót a Magyar Közút Nonprofit Zrt-vel karöltve.

A házhoz menő gyűjtés rendszerében a műanyag és papír hulladékot a ház elől, külön erre a célra kiosztott hulladékgyűjtő edényzetből szállítja el a szolgáltató. Az üveg hulladék szelektív gyűjtése nem megoldható házhoz menő módszerrel, így azt továbbra is a településen maradó üveggyűjtésre szolgáló gyűjtőkonténerben lehet elhelyezni (a szolgáltató törekszik arra, hogy az üveg gyűjtésére szolgáló szelektív szigetek számát növelje). A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtésnek nincs mennyiségi korlátja. A műanyag zsák elszállítását akkor tagadhatja meg a szolgáltató, ha az szennyezett, ha a szelektálás nem a megfelelő módon történt, a zsákokban más, oda nem tartozó, szennyezett vagy kommunális hulladék is található. Az ilyen esetekben a lakó számára tájékoztató levélben jelzik, miért utasították el a szelektív szállítást. A szelektív házhoz menő gyűjtés bevezetésével nem változott a szolgáltatás díja, az tartalmazza a házhoz menő szelektív, a zöldjárat és az évi egyszeri lomtalanítás költségét.

A hulladékgazdálkodó az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség által a 2013. évi CXXV. törvény szerint kiadott C/I. minősítési okirattal végzi tevékenységét. A hulladékgyűjtés és szállítás közszolgáltatási tevékenységet jelenleg 128 településen végzi a cég, több mint 168 ezer ingatlant és közel 412 ezer fős lakosságot kiszolgálva.

Az Európai Unió igen szigorú hulladékgazdálkodási célértékek elérését határozta meg a tagállamok számára a körforgásos gazdaságra való áttérés jegyében. Ennek érdekében a korábbi hulladékgazdálkodási rendszert hatékonyabbá kell tenni, ezért a Magyarországon évente keletkező mintegy 4,7 millió tonna települési szilárd hulladék vonatkozásában 35 évre **koncessziós rendszert** alakítanak ki a MOL Hulladékgazdálkodási Zrt. koncesszor szervezésével. A 2012. évi 185. tv. (hulladéktörvény) alapján a 2023. július 1-től elindult új rendszer még több nyitott gyakorlati kérdést tartogat, de az átállás gyökeres változást

eredményezett. A cél az volt, hogy az újrafeldolgozás arányát 2025-re 50%-ra, 2040-re 65%-ra lehessen emelni, a lerakási arányt pedig 2040-re 10%-ra csökkenteni.

A közszolgáltatás országosan 6 régióban szerveződik, Tata az Észak-Dunántúli régióhoz tartozik (765 település, 1,7 millió fő, 555 kt hulladék). Az elszámolási rendszer átláthatóbbá válásával megszűnik a rendszer alulfinanszírozottsága. A szolgáltatás költségét (szállítás, tárolás, előkezelés) a koncesszor megtéríti az alvállalkozóknak. Lakossági ösztönző rendszer is bevezetésre kerül (jellemzően a fém hulladék tekintetében). A vállaltok számára kiterjesztett gyártói felelősségi rendszert (EPR) vezetnek be.

Az EPR szabályok által érintett hulladékok:

Csomagolás, elektromos és elektronikus berendezések, elemek, akkumulátorok, elhasznált gépjárművek, egyszer használatos termékek, gumiabroncs, irodai és reklámhordozó papír, textil, fabútorok, sütőolaj és zsír.

A MOHU szervezésében visszaváltási rendszert (DRS) is bevezettek (visszaváltási pontok létrehozása, pénzügyi koordináció). Tatán már több visszaváltó pont működik. A MOHU segítségével 2 textil gyűjtőpont is létrejött Tatán (Bacsó és Jázmin utca sarkánál, illetve a Szociális Alapellátó területén), valamint további két gyűjtőkonténer kihelyezése van folyamatban a Városi Piac területén.

7.2. Nemzeti és vármegyei keretek

Az **5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban (2021-2026)** foglaltak szerint a keletkezett települési szilárd hulladék mennyiségének tekintetében az elmúlt években csökkenés figyelhető meg – ami részben a megváltozott fogyasztási szokásoknak köszönhető – de a hulladék mennyiségének nagyságrendje az uniós tagállamokhoz képest még mindig magas és hasznosítása alacsony szintű, továbbá a keletkezett hulladék kezelése sem felel meg a kor színvonalának, az elvárásoknak.

A megfogalmazott stratégiai célok:

Alapvető célkitűzés a hulladékgazdálkodási szakterületet érintő európai uniós előírásoknak való megfelelés a következő, főbb szempontok szerint:

- 2025-ig az újrahasználatra előkészített és újrafeldolgozott települési hulladék mennyiségének arányát derogációval 50%-ra kell növelni.
- 2035-re a hulladéklerakóban lerakott települési hulladék mennyiségének arányát derogációval 25% alá kell csökkenteni.
- Textilhulladék kötelező elkülönített gyűjtésének bevezetése 2025. január 1-ig.
- Biohulladék kötelező elkülönített gyűjtésének bevezetése 2023. december 31-ig (vagy keletkezés helyén történő gyűjtése és hasznosítása).
- 2025. január 1-ig a háztartásokban képződő veszélyes hulladék elkülönített gyűjtési rendszerének bevezetése.
- 2030-ig az egy főre jutó globális élelmiszer-hulladék mennyiségének kiskereskedelmi és fogyasztói szinten 50%-kal való csökkentése.

- Csomagolási hulladék újrafeldolgozása tekintetében 65%-os arány elérése 2025-re.
- Az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló (EU) 904/2019 irányelv (a továbbiakban) SUP irányelv egyes egyszer használatos műanyagokra vonatkozó követelményeinek teljesítése, többek között a legfeljebb 3 liter űrtartalmú műanyag palackok (beleértve kupakjukat és fedelüket is) esetében hulladékaik 77%-os visszagyűjtési arányának elérése 2025-re, valamint a legfeljebb 3 liter űrtartalmú italtárolók esetén 2024-re a rögzített kupakok használata.
- SUP irányelv alapján egyszer használatos műanyag italtárolók másodnyersanyag tartalmának növelése.

7.3. Cselekvési terv

1. A város bel- és külterületén az esetleges illegális hulladéklerakók kialakulásának megakadályozása (rendszeres fenntartási tevékenység, kaszálás, netán mezőri szolgálat segítségével);
2. Az évi 1-szeri házhoz menő lomtalanítás lehetőségének propagálása, együttműködve az ezt biztosító MOHU-val;
3. Hulladékudvar létrehozásának elősegítése 2025-ben Tatán, együttműködve a MOHU-val;
4. A település belterületének, közparkjainak rendszeres takarítása, ahol lehetséges civil szervezetek, közösségek bevonásával (szemléletformáló, közösségformáló jelleggel);
5. A visszatérő illegális hulladéklerakóknál térfigyelő kamera elhelyezése, a polgárőrség aktív bevonása az elkövetők azonosításába;
6. Közterületi hulladékgyűjtő edényzetek számának növelése a turisztikai szempontból frekvenciált helyszíneken;
7. A házi komposztálás népszerűsítése, kisközösségi komposztálási összefogások előkészítése és támogatása az arra alkalmas lakóövezetekben és iskolákban;

8. VÍZBÁZIS- ÉS VÍZMINŐSÉGVÉDELLEM, SZENNYVÍZKEZELÉS

8.1. Helyzetelemzés

Tata a környező településekkel együtt kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területen helyezkedik el. A Gerecse erősen karsztosodott mészkővidéke illetve a tatai és környező vízbázisok a felszíni szennyeződések tekintetében speciális környezetvédelmi szabályozást tesznek szükségessé. A felszín alatti vizek minőségének megőrzése szempontjából alapvető fontosságú a csatornázottság arányának további emelése. Ilyen tekintetben a város eddig is kiemelkedő arányt ért el az elmúlt évek során, de törekedni kell ennek további emelésére. Annál is inkább, mivel Tata nitrátérzékeny területen helyezkedik el.

Tata és a hazai természetvédelem számára kulcsfontosságú a karsztvizek megtartása. A klímaváltozás miatt is egyre markánsabb természetes eredetű forráshozam-csökkentő hatások (pl. beszivárgás csökkenése) mellett a karsztvíz bázisra épülő gazdaságfejlesztési elképzeléseket, és szolgáltatás-bővítést szigorúan a mindenkori beszivárgáshoz, a vízutánpótlódás-vízfelhasználás egyensúlyának megőrzéséhez szükséges igazítani. Ehhez igen fejlett, korszerű

monitoring rendszer működtetése szükséges, másrészt megfelelő társadalmi-szakmai kontroll létrehozása.

Az Északdunántúli Vízmű Zrt. adatszolgáltatása szerint a Tatai Szennyvíztisztító Telepén és a másik legközelebbi (Szentgyörgypusztai) iszapkezelő telepen befogadott települési szennyvíz mennyisége az alábbiak szerint alakult az elmúlt 5 éves időszakban.

Iszapkezelő létesítmény	Befogadott szennyvíz [m³] 2015	Befogadott szennyvíz [m³] 2020
Tatai Szennyvíztisztító Telep	1 596	2 663
Szentgyörgypusztai iszapkezelő telep	12,5	1 045

A Tatai Szennyvíztisztító Telepre a legnagyobb beszállító továbbra is a Tatai Városgazda Nonprofit Kft.

A szennyvíz elvezetésbe bekapcsolt és be nem kapcsolt ingatlanok, rákötési helyek száma, és az azokon szolgáltatott, elvezetett víz aránya az alábbiak szerint alakult:

Tata	2015	2020
Csak vízfogyasztásba bekapcsolt (szennyvíz rákötéssel nem rendelkező) fogyasztási helyek száma (db)	747	740
Az előző helyszíneken szolgáltatott víz mennyisége (m ³ /év)	52.875	111.244
Víz- és szennyvíz szolgáltatással rendelkező fogyasztási helyek száma (db)	10.477	10.677
Az előző pont szerinti fogyasztási helyeken szolgáltatott víz mennyisége (m ³ /év)	956.913	1.020.401
Közüzemi szennyvízelvezetéssel nem érintett fogyasztási helyekről elszállított (szippantott) szennyvíz éves mennyisége a településen (m ³ /év)	804	1 356,5

A települési vízellátás, szennyvízelvezetés terén az alábbi problémák illetve fejlesztési irányok fogalmazhatók meg.

Tata város fejlődése, valamint a melegebb és szárazabb időszakok gyakoribbá válása következtében folyamatosan növekszik a vízigény. A település vízigényét (ipari és lakossági egyaránt) 100 %-ban távvezetékéről biztosítja a Tatabánya Karsztaknáról az Északdunántúli Vízmű Zrt. A távvezeték 500 mm keresztmetszetű a Vértesszőlősi lecsatlakozási pontig, majd Tata Kálvária víztoronyig 400 mm keresztmetszetű. Az utóbbi évek növekvő vízigénye szükségessé tette a kapacitásbővítést, ezért állami beruházás keretében egy új, 600 mm keresztmetszetű távvezeték létesítése van folyamatban a meglévő helyett, valamint a XIV/A vízbánya és a Karsztakna közötti 700 mm keresztmetszetű vezeték helyett egy 800 mm keresztmetszetű vezeték létesítésére került sor. Ezekkel a beruházásokkal hosszú távon

biztosítható a jó minőségű ivóvíz megfelelő mennyiségben, így valószínűleg nem lesz szükség nyáron hosszú távon sem a fogyasztást korlátozó intézkedések bevezetésére.

Az ipari park külön betáplálással és nyomásszinttel üzemel, ennek a területnek tervezés alatt van egy második megtáplálása, ezzel az ellátás biztonsága növekszik majd. Az ipari park növekszik, a vízigény is emelkedik, a második megtáplálással hosszú távon megoldódik a szükséges vízmennyiség megfelelő nyomáson történő biztosítása.

Mindezekkel párhuzamosan a szennyvízelvezetés tekintetében az elöregedett beton és azbesztcement csatornákon egyre több hiba, műszaki probléma jelentkezik. Ezeket a szolgáltató gördülő fejlesztési terv alapján végzi.

A Tatai Szennyvíztisztító telepen tisztított szennyvíz mennyisége 2015-ben 1.661.247 m³ volt, 2020-ban pedig 1.656.039 m³, vagyis nagyságrendileg hasonló mértékű.

A szennyvíztisztító jó hatásfokkal dolgozik, amiről az alábbi mérési adatok is tanúskodnak (havi mérések éves átlagértékei):

Év	KOI _k mg/l		BOI ₅ mg/l		NH ₄ -N ⁺ mg/l		Sztlen N mg/l		ön mg/l		öp mg/l		öL.a. mg/l	
	Nyers	Tiszt	Nyers	Tiszt	Nyers	Tiszt	Nyers	Tiszt	Nyers	Tiszt	Nyers	Tiszt	Nyers	Tiszt
2015	709	48	301	5	55,8	0,48	56	5,43	73	6,6	8,6	0,29	237	1
2020	564	20	281	5	53,7	0,24	54	4,76	73	6,2	7,6	0,54	195	1

Vízszennyezési bírságot a szolgáltató ezekben az években nem fizetett.

Tata a környező településekhez hasonlóan fokozottan van kitéve a nagy intenzitású csapadékok okozta káros hatásoknak. A klímaváltozással együtt járó egyre hevesebb zivatarok következtében hirtelen levonuló nagyvizek hatásai sajnos egyre nehezebben kezelhetőek. A megfelelő vízelvezetés biztosítása, a burkolt felületek arányának folyamatos emelkedése miatt az elvezető rendszerek méretezése nem könnyű feladat. Ráadásul olyan műszaki megoldásra volna szükség, amely egyszerre volna képes a hirtelen lezúduló intenzív esőzések kártételeit kivédeni és ugyanakkor megoldást kínálni a szintén egyre gyakrabban fellépő tartós szárazság, aszály ellensúlyozására. A vizekkel való körültekintő gazdálkodás Tatán is alaposan átgondolt műszaki beavatkozásokat igényel.

A vízbázis védelem a minőségi vonatkozásokon túlmenően mennyiségi értelemben is alapvető fontosságú. A Tatán fakadó karsztforrások vízhozamának védelme olyan térségi léptékű kontroll rendszer kialakítását tenné szükségessé, amelyre igazi hazai gyakorlat nincs, de amelynek kialakítása nem odázható sokáig. A térségben a lakosságszám összességében még mindig fogyatkozik, így a jelentősen emelkedő plusz vízigény elsősorban az ipari oldalról jelentkezik. Az ipari parkok vízigénye rendkívüli mértékben növekszik, és ezt sajnos fokozódó mértékben a tatabányai vízaknákról biztosítják. Mindez ma még kisebb mértékben, de az elkövetkező időszakban egyre markánsabban fogja éreztetni hatását a Tatán fakadó karsztforrások fakadási szintjében és vízhozamában.

A Dunántúli-középhegység tekintetében egyre pontosabban rendelkezésre álló modellvizsgálatok tanúsága szerint a csapadékok beszivárgása egyre kisebb mértékű (részben a téli csapadék csökkenése miatt, részben a csapadékintenzitás növekedése miatt), de a vízigény a

társég jelentős iparfejlesztése miatt egyre nagyobb mértékű. A rendkívül sérülékeny helyzetű karsztvízbázis védelme érdekében egyre sürgetőbb az ipari vízigények ún. szürke-vízzel történő kielégítése, tehát a használt vizek, szennyvizek felhasználása ipari célokra. Ugyancsak fontos, hogy az ipari vízigények biztosítására a dunai partiszűrűsű kutak víztermelő kapacitását szükséges preferálni, és a karsztvízbázist egyre inkább csak tartalékként igénybe venni. Amíg ebben nem lesz érdemi volumenben előrelépés, a tatai karsztforrások jelentős része sajnos továbbra is szárazon marad, és egyre több kerül az elapadás határára. Még a legalacsonyabban elhelyezkedő Fényes-források vízhozamában is várható további csökkenés, ami a nemzetközi jelentőségű vízivilág, a forrástavak és láprétek természeti értékeinek állapotában és a tanösvények vonzerejében is éreztetni fogja hatását. Ez jelentős összefogással, ambíciózus kontroll rendszer bevezetésével előzhető csak meg.

8.2. Nemzeti és vármegyei keretek

Az **5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban (2021-2026)** foglaltak szerint a 2. sz. stratégiai cél, a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata”, illetve azon belül a „Vizeink védelme és fenntartható használata” stratégiai terület keretében kerültek megfogalmazásra a legfontosabb célkitűzések.

Vármegyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés és monitoring:

A felszíni és felszíni alatti víztestek jó állapotának elérése, a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás biztosítása. A Vízyűjtő-gazdálkodási Terv megvalósítása a vizek jó állapotának elérése érdekében. A vizek mennyiségi és minőségi állapotának nyomon követése az intézkedési programok hatékonyságának ellenőrzése és felülvizsgálatának megalapozása, valamint a társadalom tájékoztatása céljából.

Stratégiai vízkészletek megőrzése (vízbázis-védelem, nitrát érzékeny területek):

A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme (az ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése). A sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázisok védelme és az Ivóvízbázis-védelmi beruházási célprogram befejezése. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése, a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények alkalmazása (a trágyatárolókra, hígtrágya tárolókra és istállótrágyára vonatkozó eltérő határidők betartásával).

Területi vízgazdálkodás:

A vizek többletéből vagy hiányából eredő káros hatások csökkentése, megelőzése. A vízvisszatartás, -tározás fejlesztése, illetve az árvízvédelmi védképesség megtartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra. Az ár- és belvizek, illetve aszályok hatásának mérséklése a „jó állapot”, mint célkitűzés figyelembevételével.

A Nemzeti Víz Stratégia (Kvassay Jenő Terv) a települési vízgazdálkodás vonatkozásában az alábbi intézkedéseket tartalmazza:

A települési vízgazdálkodás legnagyobb kihívása a víziközművek rekonstrukciójának elmaradása és a rendkívül alacsony megfizethetőségi ráta. A költségfedező és egyben megfizethető díjszabályozás kialakításához szükséges politikai döntés előkészítéséhez a következők javasolhatók:

- A fogyasztók közötti megkülönböztetés (ipar, intézmény, lakosság) megszüntetése vagy a lehető legkisebbre csökkentése, a Víz Keretirányelv elvárásainak megfelelően.
- Az üzemeltetési költségeket csökkentő - különös tekintettel az energiahatékonyságra - fejlesztések előtérbe helyezése.
- A vezetékes ivóvízellátáson és közműves szennyvízelvezetésen kívüli feladatok, szolgáltatások költségeinek elkülönített nyilvántartása és költségeinek megfizetése annak érdekében, hogy azok ne terheljék a vízdíjakat (ilyen szolgáltatások a tűzvíz biztosítása, a csapadékvíz-gazdálkodás).
- Ésszerű költségtakarékossági változtatások alkalmazása (például energiatakarékosság stb.), valamint a hatékony működés jó gyakorlatainak feltárása és átvételének elősegítése.
- Progresszív, emelkedő blokkdíj-struktúra kialakítása, ami részben orvosolhatja a megfizethetőségi problémákat. A progresszív díjrendszer kidolgozásánál rögzítendő az alacsony díjú fogyasztás felső határa is.
- A jelenlegi díjtámogatási rendszer megszüntetése és új szociális alapú támogatási rendszer kialakítása, hogy a szociálisan rászorulóknak képesek legyenek a szolgáltatásokat megfizetni a rászoruló lakosok számára egyedileg azonosított esetekben.
- Üzemeltetési költségeket csökkentő beruházások előtérbe helyezése.

Ha a folyamatban lévő víziközműreform a díjrendelet elfogadásával és a szolgáltatók hatékonyságának emelésével segít is ezen, a halmozódó rekonstrukciós elmaradás további beavatkozásokat kíván. Amennyiben a rekonstrukció folyamata nem indul el, a szolgáltatási színvonal csökkenni fog, a kiadások emelkedni, a környezet terhelése pedig fokozódni fog. A megoldás a rekonstrukciófinanszírozási program kialakítása. A cél a települési csapadékvíz-gazdálkodás kialakítását előmozdító szabályozási, szervezeti és gazdasági ösztönzőrendszer elindítása. A Vgtv. legutóbbi módosítása során a 4. § (1) bekezdés b) pontja kimondja, hogy az önkormányzat feladata a település belterületén a csapadékvízzel történő gazdálkodás. Települési csapadékvíz-gazdálkodás keretében a csapadék hasznosítását/hasznosulását célzó rendszerek tervezésére, kiépítésére és üzemeltetésére kerül sor úgy, hogy a károk elkerülése és/ vagy csökkentése is megvalósul. A területi és a települési vízgazdálkodás közötti összhang erősítése (gördülő fejlesztési tervek), valamint az eddigi vízelvezetés-központú gyakorlat helyett a vízvisszatartásra, a vízhasznosításra, a csapadékvíz-gazdálkodásra koncentráció szemlélet megvalósítása szükséges.

A magyar vízveszteség érték jelentősen meghaladja az EU átlagértékeit. Az ivóvíz célú felszín alatti vízkivétel országosan 580,1 millió m³ volt 2013-ban. Ha sikerülne 5%-ot csökkenteni a vízveszteségen, akkor országos szinten 29 millió m³ felszín alatti vízkészlet szabadulna fel. Ez önmagában több, mint a jelenlegi öntözési vízkivétel (ami 8,9 millió m³) és nagyságrendileg megegyezik a teljes mezőgazdasági célú vízkivétellel, ami 29,9 millió m³. Ha 12%-al csökkenne a jelenlegi vízveszteség szintje, azaz 15%-ra csökkenne a vízveszteség (ekkor kb. elérnénk a nemzetközi átlagot) akkor 69 millió m³ vízkészlet szabadulna fel, ami sok víztesten meg tudná állítani a mennyiségi állapot romlását.

A jó állapot elérésére várhatóan a következő beavatkozások, intézkedések lehetségesek és szükségesek:

- A meglévő telepek üzemeltetésének javítása (vegyszerek, kisebb korszerűsítések)

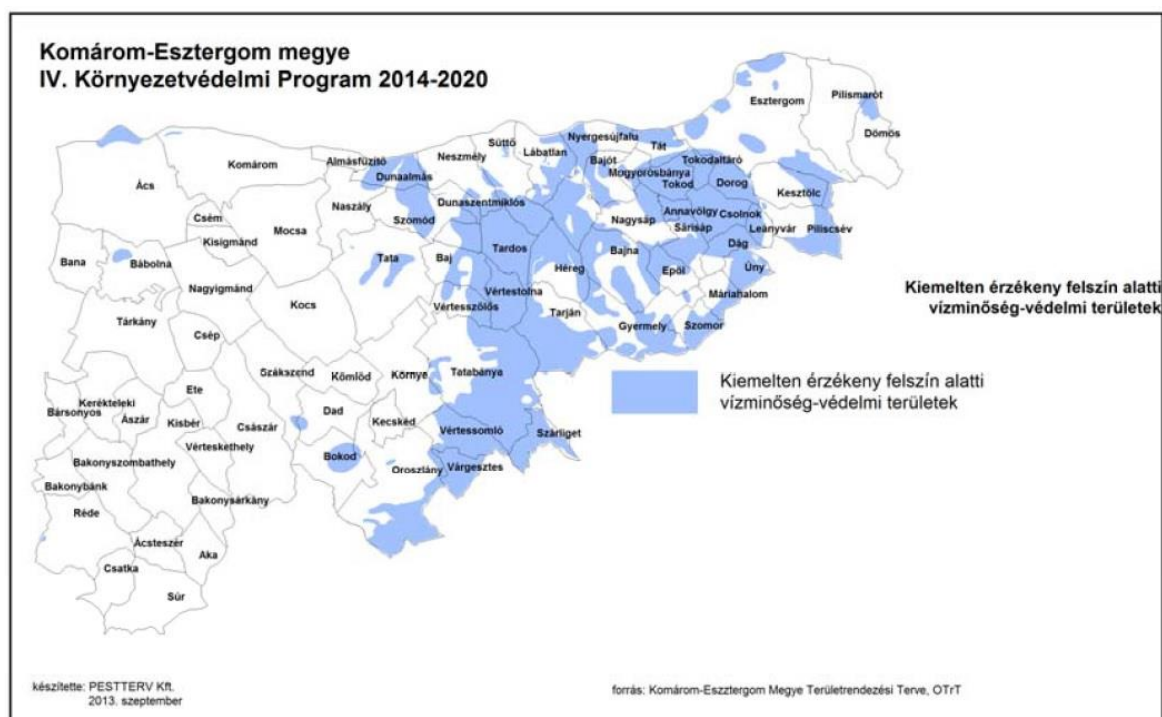
- A meglévő szennyvíztisztító telepek korszerűsítése (kapacitásnövelés, technológiafejlesztés, rekonstrukció) a felszíni befogadóra vonatkozó határértékek betartásával (elsősorban foszforeltávolítás, nitrogén eltávolítás)
- Esetenként új szennyvíztisztító telep létesítése
- Befogadó-váltás
- Utótisztítás
- Az egyesített rendszerek csapadékvíz terheléseinek csökkentése.
- Természetes tisztítás
- Szennyvízöntözés, szennyvízhasznosítás elterjesztése a tervezett új EU rendelettel összhangban
- Hálózat rekonstrukció.

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja (2014-2020) szerint a település teljes közigazgatási területe felszíni szennyeződésre erősen érzékenynek számít, erősen karsztosodott (néhol teljesen nyílt) mészkőterület. A 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny települések kategóriájába sorolja.

A Tatabányán folytatott évszázados bányászati tevékenység felhagyásával a Dunántúli-középhegység területén folyamatosan emelkedő karsztvízre veszélyt jelentő szennyezőforrás a város területén nem ismert, a szennyvízcsatorna-rendszer szinte teljes mértékben kiépített. Ugyancsak fontos tényező az EU nitrát-direktívája is, amely szigorú keretek közé szorítja a talajt és a vizeket terhelő nitráttartalmú anyagok kibocsátását.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 59/2008. (IV.29.) FVM rendeletben meghatározott „helyes mezőgazdasági gyakorlat” szabályainak megtartása állattartó épület tervezésénél, mezőgazdasági tevékenység folytatása során nitrátérzékeny területeken (így Tata területén is) kötelező, egyéb területeken környezetvédelmi szempontokra tekintettel ajánlott.

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2024 - 2029

A nitrátréztékeny területek MEPAR blokk szintű lehatárolása (korábban települési szinten volt meghatározva) a 43/2007. (VI.1.) FVM rendeletben jelent meg.

Esetenként előfordulhat, hogy heves esőzések alkalmával a csapadékvízvezető rendszer nem képes a lezúduló csapadékot teljes mértékben elvezetni és ilyenkor a zárt szennyvízcsatorna hálózatba kerülve „túlcsordulást” okozhat, a kevert szennyvíz pedig a csatornaszemeken keresztül a szomszédos kertekbe vagy közterületekre folyhat. A fertőző mikrobiológiai ágenseket tartalmazó szennyezett víz potenciális járványveszélyt rejt.

Az önkormányzati intézkedéseknek elsősorban a vízbázis-védelmi és a területi vízgazdálkodási célok eléréséhez kell kapcsolódniuk:

- A sérülékeny üzemelő vízbázist érintő, még meg nem kezdett vízbázis diagnosztikai beruházások megvalósítása és a vízbázisok biztonságba helyezése. Ezen feladatokat az önkormányzatok a (regionális) vízművekkel együttműködve tudják megvalósítani.
- A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek által okozott károk csökkentése és a vízhiányos időszakokban fontos vízkészletek helyben-tartása.
- Az ivóvízminőség-javítási beruházások előkészítése és megvalósítása. A víziközmű szolgáltatóval együttműködve üzemeltetési koncepció és felújítási ütemterv kidolgozása és végrehajtása.
- A szennyvízvezetés és –tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítása terén a célok megvalósítása érdekében új szennyvízkezelő- és elvezető rendszerek építése, meglévő szennyvízkezelő- és elvezető rendszerek fejlesztése és bővítése a 2000 LE feletti agglomerációkban. Közreműködés a Szennyvíz Program végrehajtásában, a szükséges beruházások megvalósítása. A lakások csatornabekötésének ösztönzése.

- A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása, az ártalommentes elhelyezést biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása.
- Települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása.

8.3. Cselekvési terv

1. A szennyvízcsatorna-hálózatra történő további rákötések szorgalmazása (akár az ÉDV Zrt-vel együttműködve lakossági kampány formájában), a még mindig 156 szennyvízcsatornázás nélküli fogyasztási hely mennyiségének további csökkentése érdekében (a vízfelhasználás tekintetében a 6-7% csatornázatlansági arány lehetőség szerinti további csökkentése);
2. A klímaváltozással is mindinkább előtérbe kerülő vízrendezési munkálatok elvégzése. Az Újhegyi-vízfolyás 2022-2023-ban történt rendezésével (Gesztenye fasor, Vasút utca) jelentős lépés történt, de ezt további beruházásoknak kell követniük;
3. A tatai karsztforrások vízhozamát csökkentő gazdaságfejlesztési, szolgáltatásbővítési célú hatások rendkívül szigorú keretek közé szorítása, az ezt szolgáló társadalmi-szakmai kontroll kezdeményezése, ehhez szervezeti (formális) keretek megteremtése.
4. A város területén a még rendezetlen trágyatárolók és szennyező források számba vétele, szükség esetén felülvizsgálatuk kezdeményezése;
5. Turisztikai célokat szolgáló további ivókutak létesítése;
6. A hosszú távon várhatóan csatornázatlanul maradó településrészek felmérése, itt az egyedi tisztító berendezések lehetőségének megvizsgálása (pl. Látó-hegy);
7. Az ismert szennyezőforrások felszámolása, a környezetterhelés csökkenése;
8. A kevésbé vízigényes technológiákra való átállás elősegítése, a vízigény csökkentése;
9. Az Által-ér, Árendás-patak, Baji-vízfolyás vízminőségének átfogó vizsgálata, a vízfolyások mentének rendszeres kaszálása, esetleges szennyezőforrások megszüntetése;
10. Települési csapadékvíz-gazdálkodási program indítása. Ez egyaránt szolgálja a felszíni és a felszín alatti vizek minőségének és mennyiségének védelmét, a belterületi víz visszatartás elősegítését, a csapadékot is elvezető hálózatok (egyesített szennyvíz és csapadék elvezetés, ill. csapadékvíz gyűjtés) tehermentesítését. Egyéb járulékos pozitív hatásai is vannak a csapadékvíz visszatartásának, a technológiától függően pl. mikroklíma javítása, biodiverzitás előmozdítása, megőrzése - ezek a hatások jelentős gazdasági értékkel és életminőség javulással is bírnak.

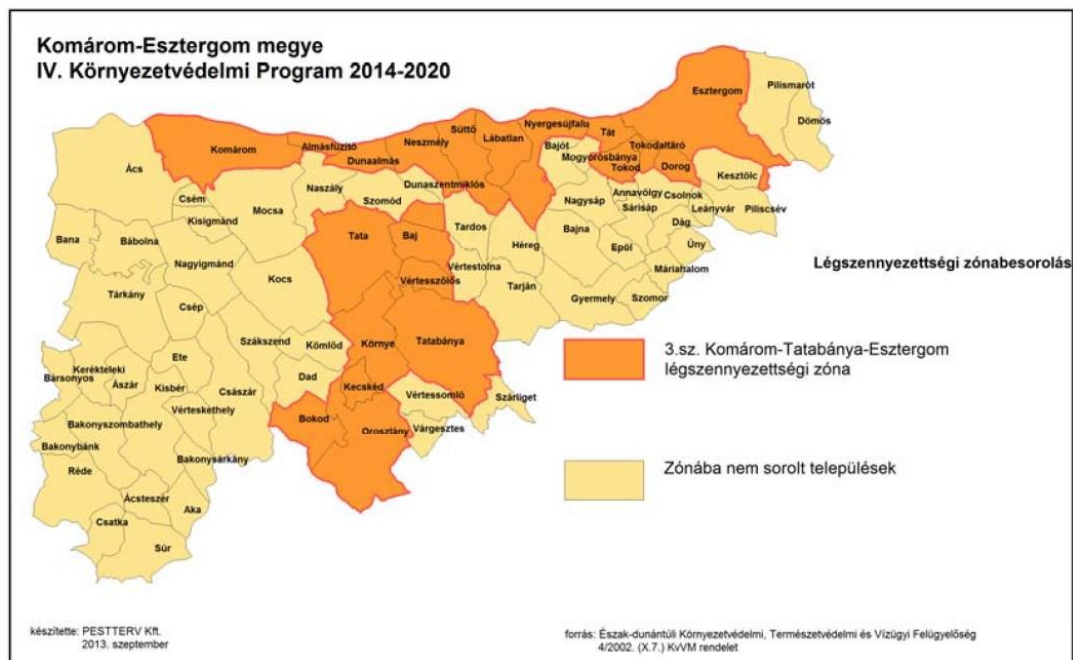
9. LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

9.1. Helyzetelemzés

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2024 - 2029

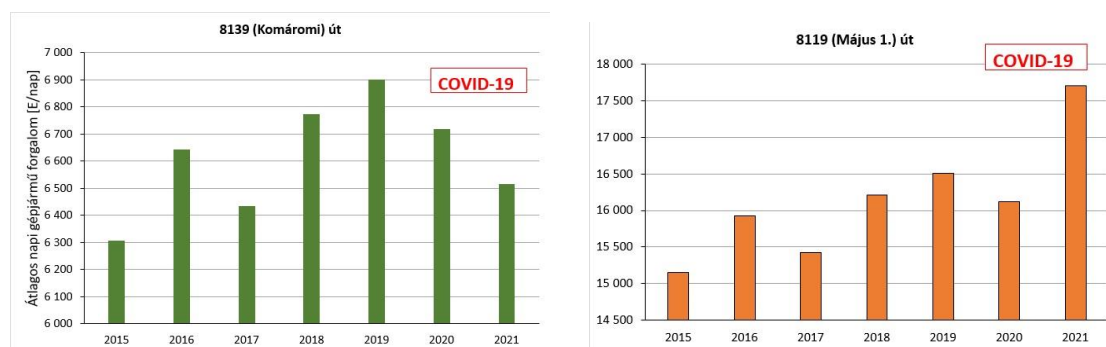
Levegőtisztaság-védelem vonatkozásában Tata az elmúlt években is viszonylag jó adottságú településnek számított.

Tata a 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet értelmében a Komárom-Tatabánya-Esztergom légszennyezettségi zónába tartozik, ami alapján a kén-dioxid E, szén-monoxid F, nitrogén-dioxid C, szilárd D, a benzol pedig E kategóriába sorolt. Háttérszennyezettségében azonban természetesen számolni kell a Duna menti agglomeráció illetve a Tatai-medence hatásaival is.

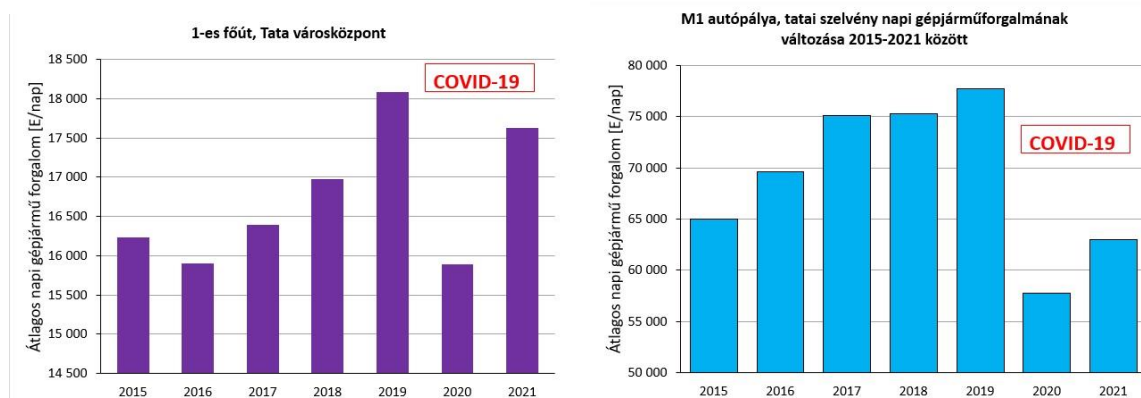
E jó levegőminőségi helyzet megőrzése fokozott körültekintést tesz szükségessé az ipari, mezőgazdasági és közlekedési eredetű légszennyezettség csökkentése terén. Tatán különösen jelentős az átmenő gépjármű forgalom, és a gépjárműforgalom további erősödésére és a közlekedési eredetű légszennyezettség növekedésére továbbra is számítani kell.

Tata közúti forgalmi terhelése a Magyar Közút Nonprofit Zrt. statisztikái alapján az alábbiak szerint alakultak az elmúlt években:

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2024 - 2029

Tata ipari tevékenységből adódó légszennyezettsége önkormányzati intézkedéseket kevésbé tesz szükségessé. A cél természetesen továbbra is az, hogy erősen légszennyező ipari telephelyek ne létesüljenek a város területén.

Az állattartásból eredő esetleges bűzhatás miatt a Tatai Közös Önkormányzati Hivatalhoz panasszal nagyon ritkán fordultak, de a környező mezőgazdasági területek híg trágyával történő kezelése során egyre több panaszbejelentésre kerül sor.

A lakossági fűtésből eredő légszennyezés szintén minimálisnak tekinthető, mint ahogy a parlagfű okozta pollenterhelés sem jelentős.

9.2. Nemzeti és vármegyei keretek

Az **5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban (2021-2026)** foglaltak szerint a levegő védelméről szóló 306/2010.(XII.23.) Korm. rendelet előírásai szerinti levegőminőségi terv készítése folyamatban van a zónákra vonatkozóan, amelyhez az Intézkedési Programot felül kell vizsgálni a települések, szakterületek bevonásával.

Az NKP-5. közvetlenül járulhat hozzá az EU levegőminőség-védelmének 2013 végén közreadott új stratégiájában megjelölt célokhoz:

1. Légszennyezettség kialakulásának megelőzése.
2. A levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése.
3. Az egyes légköri szennyezőanyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről szóló új irányelvvel összhangban a 2020-ra és 2030-ra előírt kibocsátás csökkentési célok a 2005. évi kibocsátásokhoz képest:
 - SO₂: 2005: 43 kt; 2020: 46%-os; 2030: 73%-os csökkentés;
 - NO_x: 2005: 165 kt; 2020: 34%-os; 2030: 66%-os csökkentés;
 - NMVOC: 2005: 124 kt; 2020: 30%-os; 2030: 58%-os csökkentés;
 - NH₃: 2005: 78 kt; 2020: 10%-os; 2030: 32%-os csökkentés;
 - PM_{2,5}: 2005: 27 kt; 2020: 13%-os; 2030: 55%-os csökkentés.

A lakossági energetikai korszerűsítések csökkentik háztartási ÜHG kibocsátást, háztartás fenntartási költségeit, lokálisan hozzájárulnak a szállópor terhelés csökkenéséhez, savas száraz és nedves kiülepedéshez.

Mezőgazdasági csökkentett inputanyag felhasználású gazdálkodás csökkenti az erőgép emissziót, a talajok szénmegtartását, és a CO₂ immisziót. A takarónövények fotoszintézise a szabad talajfelszín légzéséhez képest pozitív, azaz a légköri CO₂ megkötésével, azaz klímavédelmi hatása van.

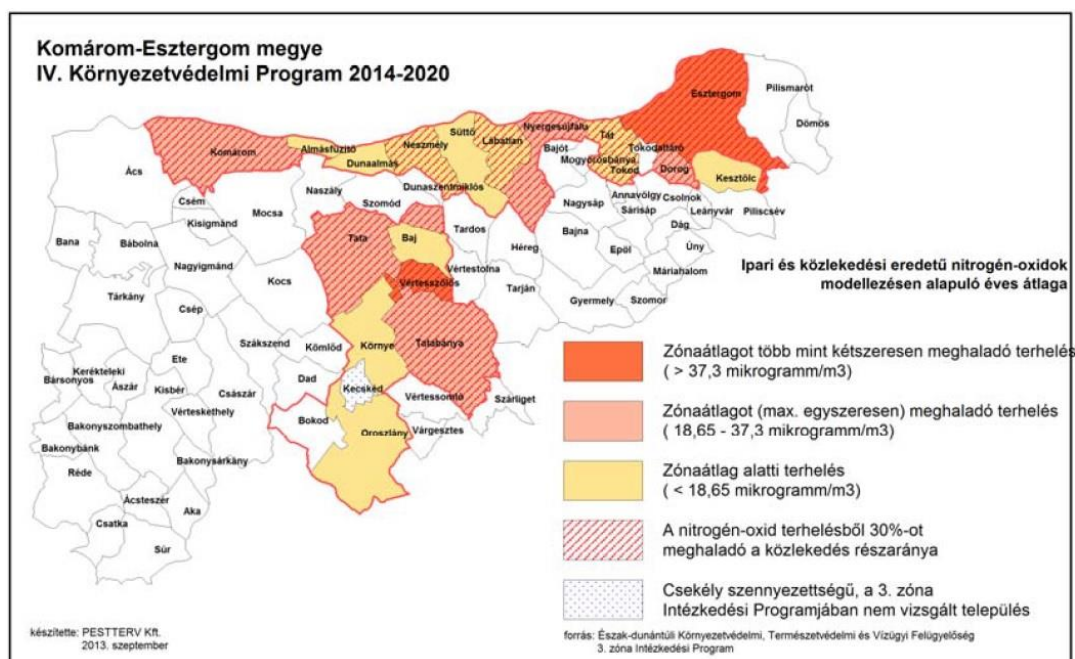
Zöldinfrastruktúra rurális térségben a deflációt, így a szállópor csökkentésével a légúti megbetegedéseket, allergén pollenterjedést mérsékli, városi környezetben a porfogása, szennyezőanyagok megkötése meghatározó.

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja (2014-2020) szerint jelenleg nincs olyan, az egész megyét lefedő mérőhálózat, amely a jellemző és speciális szennyezőanyagok vonatkozásában egyaránt megbízható és pontos képet adna a vármegye térségeinek levegőminőségéről és annak változásáról. A levegőminőség mérő hálózatot a Kormányhivatalok illetve a HungaroMet Nonprofit Zrt. (korábban: Országos Meteorológiai Szolgálat) akkreditált vizsgálólaboratóriumai működtetik. Az objektív feltételek a mai napig nem javultak, további mérőpontok telepítésére sem került sor, az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat keretében korábban 4 folyamatos (automata) mérőállomás működött a megyében (Tatabánya 2, Dorog és Esztergom), amelyek közül az elmúlt években már csak kettő szolgáltatott adatokat (Tatabánya, Esztergom). Szükséges lenne a mérőhálózat fejlesztése, a mért komponensek körének szélesítése.

A levegőterheltségi szint a megyében csökkenő tendenciát mutat, ami elsősorban az ipari eredetű légszennyező anyag kibocsátásra vezethető vissza. Az elmúlt 20 évben számos légszennyező forrásként nyilvántartott ipari létesítmény szüntette meg tevékenységét, ill. sok üzem korszerűbb technológiára állt át, ami jelentősen csökkentette a korábbi légszennyező kibocsátásokat.

A 3.sz. Komárom - Tatabánya - Esztergom légszennyezettségi zónába a vármegye 20 települése tartozik. A zónában, illetve azon kívül eső településeken eltérőek a különböző komponensekre vonatkozó légszennyezettség határértékek. Új belépő szennyezőanyag-kibocsátó helyek működését nem vagy csak szigorú előírások betartásával engedélyezik.

E zónában 8 településen történik ülepedő por mérés (Oroszlány, Komárom, Tata, Lábatlan, Dorog, Esztergom, Almásfüzitő és Tatabánya). A vizsgált települések mindegyikénél történt már határérték túllépés. A monitor és RIV adatok elemzése alapján a szilárd anyag vonatkozásában terhelt területek lehatárolásra kerültek. Szállóporral, illetve szilárd anyaggal terhelt a zóna területének 46 %-a, a népesség 71 %-a (az adatok a zónalehatárolás módosítása előtti 32 településre vonatkoznak).

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2024 - 2029

Az elmúlt évtizedben a légszennyező anyagok koncentrációi a vizsgált paramétereket tekintve összességében továbbra is javuló, illetve stagnáló tendenciát mutattak kisebb ingadozásokkal az automata mérőpontokkal rendelkező településeken.

Továbbra is egészségügyi kockázatot jelent a vegyes eredetű (közúti közlekedés, ipar, télen a lakossági fűtés) szálló por (PM10) gyakran magas koncentrációja különösen téli időszakokban. A közlekedési eredetű nitrogén-oxidok koncentrációi esetében az éves határértékeket nem közelítette meg egy város éves átlaga sem, de kitűnő értéket sem mutattak. A többi vizsgált paraméter esetében általában minden település a kitűnő vagy ritkábban jó kategóriájú besorolást kapta. Ez azt is jelenti, hogy országos léptékben a szálló por kivételével a vármegyei városok szennyezettsége nem éri el például Budapest vagy a regionális nagyvárosok szennyezettségi szintjét.

A levegőtisztaság-védelmi hatósági jogkör gyakorlója a Tatai Járási Hivatal.

Az NKP-5. szerint javasolt intézkedések főbb célterületenként:

Termelési és kommunális tevékenységekből eredő légszennyezés kibocsátás csökkentése:

- Energia előállításának korszerűsítése.
- Fogyasztó-oldali energiatakarékosság és energiahatékonyság javítása.
- Ipari és mezőgazdasági létesítmények technológiai korszerűsítése, légszennyezés kibocsátás csökkentése.
- Állattartásból és növénytermesztésből származó metánkibocsátás mérséklése.
- Az energetikai célú és a megkötési potenciál növelésére irányuló növénytermesztés támogatása.

Megújuló energiaforrások alkalmazása és elterjesztése:

- Nap- és szélenergia, valamint geotermikus energia alkalmazása,
- Egyéb biomassza-hasznosítás, a helyi célokra jelenleg használt gáz tüzelőanyag kiváltása helyi biomassza felhasználással, valamint párhuzamos fűtési rendszerek kialakítása
- Alternatív üzemanyag alkalmazása;
- Depóniagáz hasznosítása

Közlekedési eredetű szennyezőanyag-kibocsátások mérséklése:

- Tömegközlekedés fejlesztése;
- Regionális helyközi és elővárosi közlekedési rendszer fejlesztése;
- Az áruszállítás környezeti hatásainak mérséklése: környezetbarát közlekedési módok elterjedésének támogatása, az áruszállítás átcsoportosítása a nehéz tehergépjárművekről a vasútra;
- A járműállomány korszerűsítési ütemének felgyorsítása
- A közlekedési eredetű légszennyezés terhelés csökkentése a Tatai Kistérséget érintő alábbi útszakaszokon:
 - M1 autópálya: érintett települések: Tata, Kocs,
 - 1-es főút: érintett települések: Dunaalmás, Tata, Szomód, Baj,
 - 10-es főút: érintett települések: Dunaalmás, Neszmély

Levegőszennyezettség mérő monitoring rendszer fejlesztése, köztájékoztatás:

- Levegőtisztaság-védelmi mérőhálózat és információs rendszer fejlesztése;
- Szemléletformálás, tájékoztatás (technológiaváltási, fogyasztási szokásokkal kapcsolatos feladatok)

Az NKP-5. szerint javasolt intézkedések célcsoportonként:

Önkormányzatok:

- Szennyezett levegőjű településekre készült levegőminőségi tervek ütemezett végrehajtásában közreműködés (pl. helyi közlekedéssel, lakossági fűtéssel kapcsolatos intézkedések); szmogriadó tervek készítése, rendszeres felülvizsgálata és az új előírásoknak megfelelő módosítása;
- A lakosságot veszélyeztető levegőminőségi helyzet (szmogriadó) esetén a szükséges intézkedések megtétele (pl. gépjárműforgalom korlátozása), a lakosság folyamatos és hatékony tájékoztatása.
- A kerti hulladékok égetésének szabályozása.
- Parlagrafű-mentesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása, az ellene való védekezési kötelezettség elmulasztásának felderítése, a kapcsolódó hatósági intézkedések foganatosítása.

- A gépjármű mobilitási igények kezelése várostervezési, forgalomszervezési és szabályozási eszközök segítségével. A gyalogos és a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása (járda- és kerékpárút-építés, kerékpártárolás, -bérlés, -kölcsonzés feltételeinek megteremtése, fejlesztése).
- A kis fajlagos szennyezőanyag kibocsátású tömegközlekedési járművek számának és arányának növelése.

Lakosság:

- Fűtéskorszerűsítés, energiatakarékosságot célzó fejlesztések; háztartási tüzelőberendezések és kémények rendszeres karbantartása.
- Tisztább tüzelőanyagok használata.
- Az egyéni közlekedési szokások környezetbarát alakítása. Közösségi közlekedési eszközök és a nem motorizált közlekedési lehetőségek igénybevétele.
- Gépjárművek megfelelő műszaki állapotának fenntartása, javítása.
- A parlagfű elleni védekezés elvégzése és a parlagfű-mentes állapot fenntartása.

Civil szervezetek:

- Szerepvállalás a klímaváltozással kapcsolatos lakossági szemléletformálásban.
- Szerepvállalás a vállalati tanácsadásban, az együttműködések, hálózatok építésében, alacsony szén-dioxid kibocsátású termelés ösztönzésében.

9.3. Cselekvési terv

1. Ipartelepítésnél, új lakóterületek kialakításánál a természetes légcserre légtisztító hatásának kihasználása és az uralkodó szélirány, mikroklíma javítási alapelvek figyelembe vétele;
2. A gépjárműforgalom visszaszorítása érdekében a tömegközlekedési eszközök (autóbuszok) használatának elősegítése;
3. A városi kerékpárúthálózat mielőbbi fejlesztése, hogy a kerékpáros közlekedés minél inkább alternatívája lehessen a gépjárművel való közlekedésnek;
4. Az avar és kerti hulladék égetési tilalmának ellenőrzése;
5. A pollen koncentráció csökkentése érdekében az önkormányzati területek rendszeres parlagfű mentesítése;
6. A településen működő állattartás környezetvédelmi és állategészségügyi helyzetéről a hatósági állatorvostól beszámoló kérése, indokolt esetben (a legnagyobb környezeti hatást előidéző telepek vonatkozásában) környezetvédelmi felülvizsgálat kezdeményezése a környezetvédelmi hatóságnál;
7. Szállópor csökkentése érdekében az útfelújítások, az utak pormentesítésének folytatása, valamint az útmenti növényzet és zöldterület (parkok, fasorok, véderdősávok) növelése;

8. A településen a nem megfelelő tüzelőanyagot (pl. műanyagot, gumit, veszélyes anyagot) használók kiszűrése;
9. A városon átmenő forgalom csökkentése, elkerülő utak létesítése.

10. ZAJ- ÉS REZGÉS ELLENI VÉDELEM

10.1. Helyzetelemzés

A zajterhelés és rezgésterhelés csökkentése elsősorban humán-egészségügyi szempontból jelentős, amelynek stressz-kiváltó hatásai az egészségügy szempontjából nehezen kezelhető tüneteket eredményeznek, azonban szimptomáinak gazdasági kárai nemzetgazdasági szempontból kimutathatók.

Tata zaj- és rezgésvédelmi helyzete meglehetősen széles spektrumban váltakozik, hiszen miközben a város egyes részei kifejezetten csendesek, vannak olyanok is, ahol a jelentős volumenű átmenő gépjárműforgalom, vagy éppen az üzemi eredetű zajhatások, vagy épp a szolgáltatói szektorból adódó zajhatások idéznek elő rendszeres problémát. A mintegy 3 km-re lévő szomódi honvédségi lőtérrel zajló lövészetek nemcsak a közeli Agostyán városrészben okoznak időszakosan lakossági panaszokat, hanem (az új, modern, nagy tűzerejű katonai harcjárművek beszerzésével) az Újhegyben és a város több más részében is. A honvédség a lövészeti napokról előzetesen tájékoztatja a környező települések lakosságát és a nagyobb lövegek alkalmazását igyekszik elkerülni, azokat inkább a központi (bakonyi) lőtereken használja.

A településre vonatkozó zajvédelmi követelményeket a zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet és a zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII.3) KVvM-EüM együttes rendelet előírásai határozzák meg. A közlekedési eredetű zaj- és rezgésterhelés ellen védendő laza beépítésű falusias és kertvárosias lakóterületek és a különleges rekreációs terület megengedett zajterhelési határértékei a vonatkozó jogszabály szerint lakóutcától, átmenő forgalom nélküli kiszolgáló úttól származó zajra 55/45 dB nappal/éjjel értékek; gyűjtőúttól származó zajra 60/50 dB nappal/éjjel értékek. A vegyes területek esetén gyűjtőút mellett a megengedett zajterhelés határértékei 65/55 dB nappal/éjjel értékek. Az üzemi eredetű zaj- és rezgésterhelés ellen védendő laza beépítésű falusias és kertvárosias lakóterületek és a különleges rekreációs terület megengedett zajterhelési határértékei 50/40 dB nappal/éjjel értékek, a vegyes területek esetén 55/45 dB nappal/éjjel értékek.

A közúti forgalom az elmúlt 25 évben ugyan több, mint kétszeresére nőtt, és az ebből fakadó zajvédelmi problémák is jelentősen növekednek. Útfelújítások során előnyben részesítendő a csendesebb burkolatot eredményező fejlesztések.

A Budapest-Hegyeshalom vasúti fővonal okozta zaj- és rezgésterhelés a meglévő zajvédő falrendszernek köszönhetően általában tolerálható zajhatást idéz elő még a közeli tóvárosi, újhegyi és kertvárosi településrészekben is.

Az elmúlt években az ipari üzemekből adódóan nem fordultak elő zajproblémák, lakossági panaszok, de a szolgáltatói szektor esetében igen. Különösen a fesztiválok, gólyatáborok és egyéb egyetemi rendezvények okozta zajhatások tekintetében szükséges megfelelő hangerőszabályozással elejét venni a panaszoknak.

A Látó-hegy környéki szőlőkben, vagy éppen a közeli halastavakon alkalmazott madárriasztó gázagyúk a nyárvégi-őszi időszakban szintén visszatérő problémákat idéznek elő. A Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal ugyan a halastavak vonatkozásában végzett vizsgálatokat az elmúlt években, de határérték-túllépést nem állapított meg. A seregélyriasztó gázagyúk azonban esetenként igen kora reggeli vagy épp késő esti órákban is városszerte hallhatók, ami intézkedések szükségességét veti fel.

10.2. Nemzeti és vármegyei keretek

Az **5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2021-2026)** az alábbi főbb intézkedéseket határozza meg az önkormányzatok számára:

- A 100 000 főnél népesebb városokra a stratégiai zajtérképek, illetve az intézkedési tervek felülvizsgálata. Az intézkedési tervek megvalósítása elsősorban azokon a sűrűn lakott területeken, ahol az egész napra számított átlagos zajterhelés (Lden) meghaladja a 73 dB, az éjszakai pedig a 65 dB mértéket.
- Zajcsökkentést célzó intézkedések megtétele a 100 000 főnél kisebb népességű településeken.
- A helyi zajvédelmi szabályok megállapítása (pl. csendes övezet, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölése).
- A helyi lakosság tájékoztatása, szemléletformálása.
- Terület- és településrendezési tervek kialakítása során a zajvédelmi szempontok figyelembe vétele.

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja (2014-2020) szerint zajvédelmi létesítményekkel, vagy forgalomtechnikai eszközökkel csökkentendő közlekedési zajterhelés az 1-es főút mentén illetve a 11-es és 10-es utak menti településeken. Ez Tatát is alapvetően érinti.

10.3. Cselekvési terv

1. Lakossági környezeti zajra vonatkozó bejelentések kivizsgálása, a településen működő telephelyek és zeneszolgáltató vendéglátó egységek zajkibocsátásának rendszeres figyelemmel kísérése;
2. Az egyetemi gólya- vagy UV-záró táborok zeneszolgáltatási rendjének felülvizsgálata. Megfontolandó megfelelő volumenű – visszatartó erővel bíró – kaució alkalmazásának bevezetése, amellyel nagy valószínűséggel elejét lehetne venni a tömeges panaszokat kiváltó problémáknak.

3. A szomódi lőtér esetleges fejlesztése (és a baji gyakorlótér esetleges reaktiválása) esetén a lövészetek okozta zaj- és rezgésterhelés elemzése, a szükséges vizsgálatok elvégzésének kezdeményezése, és megfelelő zajvédelmi intézkedések elérése a kormányzatnál.
4. A gépkocsihasználat alternatívájaként az autóbuszforgalom még vonzóbbá tétele a VOLÁNBUSZ Zrt. közreműködésével;
5. Az M1 autópálya középtávon történő felújítása esetén a zajvédelmi határértékek teljesülésének körültekintő ellenőrzése, az autópálya menti zajvédőfal és véderdő sáv kialakításának szorgalmazása.
6. Érdemben szükséges megvizsgálni a különböző madárriasztó gázgyűk használatának gyakorlatát, és az indokolatlan túlhasználatot meg kell szüntetni. Ugyancsak meg kell állapítani "védett" időszakokat (napszaki korlátozás bevezetésével), hogy a lakosságnak a pihenéshez való joga kevésbé csorbuljon.
7. Továbbra is messzemenően támogatandó a "Csendes Szilveszter" vívmánya, azaz a szilveszteri tűzijátékozás helyi rendeletben történő szabályozása, és ennek hatékony ellenőrzése.

11. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

11.1. Helyzetelemzés

Az energiagazdálkodás mind a környezeti szempontok miatt, mind pedig növekvő költségkihatásainál fogva egyre nagyobb hangsúlyt kap Tata gazdálkodásában. Az önkormányzati intézmények működtetése és a közvilágítás fenntartása az elmúlt években elvégzett korszerűsítések és megújuló energiákkal történő fejlesztések mellett is továbbra is jelentős kiadást képvisel a költségvetésben, ami szükségessé teszi további költségcsökkentő intézkedések, beruházások megtételét. Mivel Tatán az önkormányzati intézmények, épületek korszerűsítésére, külső szigetelésére és nyílászáró cseréjére jórészt sor került, így az energetikai költségek terén egyre határozottabb költségmegtakarítás várható.

Mivel a megújuló energiaforrások közül a szélenergia Tata vonatkozásában kevésbé kiaknázható (mind a szélpotenciált figyelembe véve, mind pedig az Öreg-tó madárforgalmából adódóan), így a napenergia további kihasználása, a biomassza illetve a geotermikus energia kiaknázása adhat irányt a jövőbeni energetikai fejlesztéseknek. A város közvilágítása is egyre inkább energiatakarékos rendszerű.

Országos szinten eddig kb. 3400 MW napelemes kapacitást kapcsoltak a villamosenergia hálózatba, ebből közel 1200 MW a háztartási méretű naperőművek kapacitása. Tatán és térségében is több napelemparkot létesítettek az elmúlt években, de következő években is minden bizonnyal erősödő folyamatot a szabályozási terv megfelelő alkalmazásával szigorú korlátok között szükséges tartani, hiszen Tata esetében különösen szembetűnő a jó adottságú szántóterületek csökkenése. Napelem parkok létesítésének Tatán olyan helyszíneken javasolt teret engedni, ahol ez nem jár termőföld csökkenéssel.

11.2. Nemzeti és vármegyei keretek

A **5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2021-2026)** szerint a hazai energiagazdálkodás átfogó keretét a “Nemzeti Energiastratégia 2030” jelenti, amely célként fogalmazza meg az energiatakarékosság és energiahatékonyság növelését. A részletes célokat és feladatokat a Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv és a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terv tartalmazza. Az Energiahatékonysági Irányelv a tagállamok számára egy közös keretrendszert hozott létre annak érdekében, hogy európai uniós szinten a közös célkitűzés teljesüljön.

A dokumentum az alábbi fontosabb (önkormányzati illetve lakossági körbe sorolható) intézkedéseket javasolja:

- Középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés).
- Helyi megújuló energiaforrások (biomassza, biogáz, földhő, nap- és szélenergia) lehetőség szerinti, decentralizált felhasználása a környezeti szempontok figyelembevételével.
- Háztartások energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (pl. fűtési, hűtési és világítási megoldások korszerűsítése, háztartási gépek modernizálása és okszerű használata, épületszigetelés).
- Életvitelben és fogyasztási szokásokon belül is megjelenő energiatudatos gondolkodás kialakítása, alkalmazása.
- Az önkormányzati infrastruktúra, illetve épületállomány energia-hatékonyság központú rehabilitációja, ideértve egyebek között a villamos energiaszolgáltató rendszerek és a közvilágítás korszerűsítését, elavult kazánházak felújítását, illetve az épületek hőszigetelésének javítását.

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja (2014-2020) szerint a megújuló energiák hasznosítása tekintetében Tata külterülete a Komárom-Esztergom vármegye kistápai részén preferálható szélenergia vonatkozásában kevésbé jöhet szóba, hiszen külterületének jelentős része természetvédelem alatt áll (Ramsari Egyezmény, Gerecsei TK) és a NATURA 2000 hálózat különleges madárvédelmi (SPA) és természetmegőrzési (SCI) területei sem teszik lehetővé nagyteljesítményű és nagy oszlopmagasságú (100-150 méter) szélerőművek felállítását (a nemzetközi természetvédelmi jelentőséggel bíró tatai Öreg-tó révén itt sűrűsödnek, futnak össze a madárvonulás regionális-kontinentális útvonalai). Kis teljesítményű (házi) szélkerekek természetesen elhelyezhetők a kevésbé érzékeny külterületeken, előzetes tájképi és természetvédelmi vizsgálatok függvényében.

11.3. Cselekvési terv

1. A megújuló energiaforrások önkormányzati és lakossági körben történő elterjesztésének elősegítése (pl. napkollektor, napelemek, kis teljesítményű szélkerék, hőszivattyú alkalmazása, kandalló építése, megfelelő tájolás és energiatakarékos kazánok alkalmazása).
2. A megújuló energiaforrások, környezetvédelmi szemlélet megteremtése a helyi adópolitikában (pl. az építményadó terén kedvezmények biztosítása az ilyen technológiát alkalmazó épülettulajdonosok esetében).
3. Az állami támogatások igénybe vételével az önkormányzati intézmények és épületek tekintetében a hőszigetelés, ablakcsere és fűtőkorszerűsítés folytatása;
4. A közvilágítás további korszerűsítése energiatakarékos módszerekkel, netán okos alkalmazásokkal;
5. Törekedni szükséges a 20 kV-os elektromos légvezetékek lehetőség szerint minél több szakaszon történő kiváltására, földbe helyezésére (az új lakótelkek kialakításánál mindenképpen). Ez nem csupán településképi, hanem madárvédelmi szempontból is kívánatos.
6. Megfontolandó a Fényes-források geotermikus energiájának hasznosítása, akár a fürdőfejlesztés szempontjából, akár a távfűtés tekintetében.

12. KLÍMAVÉDELEM

12.1. Helyzetelemzés

A Tata 2021-ben elkészített klímastratégia alapján Tata térségében az éves középhőmérséklet közelíti a 11°C fokot az 1990-2020-as referenciaidőszak alapján. Az utóbbi közel 4 évtizedben az évi középhőmérséklet változása megközelítette a 1,5 °C fokot. Ezzel a kevésbé érintett térségek közé tartozik, de a változás így is jelentős.

Az Aladin Climate modell alapján az éves középhőmérséklet emelkedése tovább folytatódik, a 2021-2050 közötti időszakban Tatán is el fogja érni a további 1,5-2 °C fokot, azaz az éves középhőmérséklet középtávon a 12,5-13,0 °C fokot tehet ki. A nyár középhőmérsékletének változása még ezt a mértéket is meghaladhatja, elérve a 2-2,5 °C fokot.

A hőségriadós napok száma a 2021-2050 közötti időszakban várhatóan 15-20 nappal, a forró napok száma 5-10 nappal nő. A tavaszi fagyos napok száma várhatóan 10-12 nappal fog csökkenni a 2021-2050-es időszakban.

Mindez jelentős aszály és hőhullám kockázatokat, valamint a természetes élőhelyek fokozódó sérülékenységét hozza magával, melyek gyors megváltozásával is számolnunk kell.

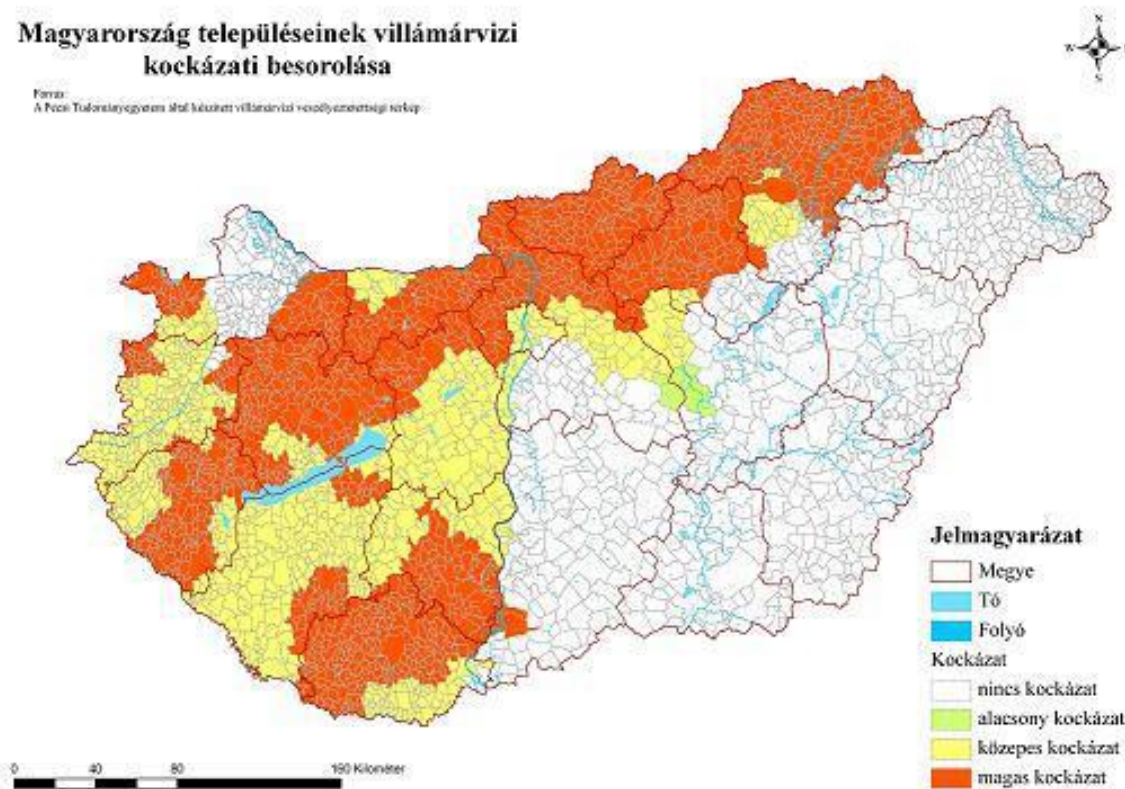
Tata területén a 2021-2050-es időszakban nem várható szignifikáns változás a csapadék éves mennyiségében. A csapadék évszakokon belüli, kisebb időszakokra eső (csapadékos nap, jelentős csapadékú nap) időbeli és térbeli eloszlásában azonban kedvezőtlen változások jelentkeztek az utóbbi évtizedekben. Országosan jelentkező trend, hogy a csapadék eloszlása egyenletlenebbé vált, egyre gyakoribb a hosszabb száraz, aszályos időszakok megjelenése, melyet sokszor nagycsapadékos helyzetek követnek, hirtelen lezúduló intenzív csapadékkal, viharokkal. Az éghajlati problémakörök közül Tatán is számottevő a villámárvíz veszélyeztetettség. A villámárvíz viszonylag rövid ideig tartó, heves csapadékesemények által kiváltott árvíz, amely során a vízfolyás kisvízi vízhozama nagyon rövid időn belül több nagyságrenddel növekedhet, akár több százszorosára is duzzadhat. A villámárvizek nem új keletű jelenségek, de a szélsőségesebbre forduló időjárás és az emberek által mesterségesen átalakított táj miatt a gyakoriságuk és intenzitásuk növekszik.

Tata is megalkotta helyi klímastratégiáját és létrehozta klíma platformját, a helyi intézményi és civil szereplők, szakmai közösségek részvételével. Ez rendszeresen ülésezik, és e folyamatot további gyakorlati kérdésekkel szükségese erősíteni.

Magyarország településeinek villámárviz kockázati besorolása

Forrás:
A Pécsi Tudományegyetem által készített villámárviz-veszélyeztetetési térkép.

A klímaváltozás számos kihívás elé állítja a jövőben a mezőgazdasági szektor szereplőit: felgyorsult a lombzat pusztulás az extrém magas hőmérsékletek miatt; a fotoszintézis hatékonyságának csökkenése a megnövekedett vízhiány-stressz miatt; sikertelen illetve részleges beporzás szintén az extrém magas hőmérsékletek miatt. Az eltérő szántóföldi agro-ökoszisztémák klímaváltozásra adott reakciója azonban nagymértékben különbözhet egymástól.

A várható hatások tekintetében kijelenthető, hogy a jelentős szántóföldi kultúrák termésátlagát kivétel nélkül hátrányosan érinti az aszály, ennek mértéke azonban különböző. A tavaszi vetéseket mérsékeltén negatívan, ugyanakkor az őszi vetéseket előnyösen érinti a klímaváltozás.

Középtávon, 2050-ig a legkevésbé a napraforgó termésátlagát érinti a klímaváltozás (-0,2-0,26 t), a kukorica közepesen érintett (-0,63 t), míg az őszi búza a legjobban, ahol a várható termésátlag-csökkenés meghaladja az 1 tonnát Tata térségében.

A népesség klímaváltozással kapcsolatos sérülékenysége szempontjából meghatározó a középtávon előrevetített demográfiai adatok vizsgálata. Az éghajlatváltozás és a népességváltozási tényezők közötti kapcsolat több téren kimutatható (pl. hőség okozta többlethalálozás, klímamigráció) azonban ennek a hatásnak a mértéke bizonytalan, és nehezen számszerűsíthető, mivel járási szintű felbontásban nem állnak rendelkezésre megfelelő információk a hazai viszonyokra vonatkozó összefüggések felállításához. Emellett bizonytalan az is, hogyan változik a jövőben a magyarországi népesség adaptációs képessége vagy veszélyeztetettsége az éghajlatváltozás egyes tényezői iránt.

12.2. Nemzeti és vármegyei keretek

Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS II.) célrendszeri felosztása alapján két fő, stratégiai célrendszert azonosít, és ezekhez a célrendszerekhez fogalmaz meg specifikus célokat. A jelen klímastratégiához való kapcsolódási pontok a következők:

Átfogó célok:

1. A vármegye sérülékenységének csökkentése 2030-ig, klímakitettségének mérséklése adaptációs intézkedések által.
2. A vármegye klímaadaptációs felkészülésének növelése rendszeres kampányok, szemléletformálási intézkedések lefolytatásával, 2025-ig éves rendszerességgel.

12.3. Cselekvési terv

Az önkormányzati törvény alapján a következő területeken lehet ráhatása a klímavédelemmel kapcsolatban az önkormányzatoknak:

- településfejlesztés, településrendezés;
- településüzemeltetés
- egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítségét célzó szolgáltatások;
- környezet-egészségügy (köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsálóirtás);
- lakás- és helyiséggazdálkodás;
- helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás;
- honvédelem, polgári védelem, katasztrófavédelem, helyi közfoglalkoztatás;
- helyi adóval, gazdaságszervezéssel és a turizmussal kapcsolatos feladatok;
- a kistermelők, őstermelők számára - jogszabályban meghatározott termékeik - értékesítési lehetőségeinek biztosítása, ideértve a hétvégi árusítás lehetőségét is;
- helyi közösségi közlekedés biztosítása;
- hulladékgazdálkodás;
- távhőszolgáltatás;
- víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül.

Adaptációs átfogó célok:

1. A térségben már most is jelentkező, de 2050-ig várhatóan erősödő szélsőséges időjárási jelenségekkel szembeni adaptív kapacitás növelése (hőhullámok, viharkárok, csapadék, aszály)
2. A lakossági tájékoztatás növelése a jövőben várható gyakoribb hőhullámokkal, illetve egyéb, az egészséget veszélyeztető szélsőséges időjárási jelenségekkel kapcsolatban

3. A helyi természeti és épített értékek hosszú távú megőrzésére vonatkozó intézkedések megfogalmazása. Különösen fontos mind a mikro vizes élőhelyek, esőkertek létrehozásának szorgalmazása, mind pedig a Tatán jelenlévő nagyobb élővíz-rendszerek, vizenyős rétek, forrásvidékek, halastavak megőrzése, élőhelyrekonstrukciója.

4. A villámárvizek okozta sérülékenység csökkentése, az ivókapacitás növelése, a meglévő ivóvízkészlet megtartása

5. Az aszálykárak csökkentése érdekében a mezőgazdasági vállalatok és egyéni gazdaságok adaptációs kapacitásainak fejlesztése

Specifikus adaptációs célok:

1. A helyi építési szabályozás felülvizsgálata a jelenkori klímaváltozás rövid-, közép-, és hosszútávú hatásai, elsősorban a várható növekvő szélsőséges időjárási jelenségek szempontjából.

2. A hőhullámokkal kapcsolatos információk kidolgozása, a várható élettani hatások előrejelzése, a védekezéshez szükséges ismeretek átadása.

3. A táji környezet, a biodiverzitás védelme célzott természetvédelmi programokkal, szabályzatokkal.

4. A helyi emlékművek, épített környezet állagának megóvása elősorban a viharok okozta veszélyeztetéssel szemben.

5. A települések vízvezető rendszerének felújítása, a vízvezető kapacitás növelésével, de egyúttal a vízmegtartó megoldások szorgalmazásával.

6. A helyi vízgyűjtőterületek felmérése, a vízszennyezéssel szembeni épített védelem kialakítása az ivóvízkészlet megtartása érdekében.

Szemléletformálás átfogó célok:

1. A lakosság körébe a klímatudatos magatartási formák, illetve a klímaviszonyokhoz való alkalmazkodási ismeretek terjesztése.

2. Alternatív hajtásláncú közlekedési formák terjesztése a lakosság körében.

3. Energiahatékony szemléletmód elterjesztése a lakosság, a helyi partnerek és a helyi mezőgazdasági vállalkozások körében, illetve az energiahatékonyság/energiatudatosság fogalmainak megismertetése.

4. Az alacsony energiaszükségletű háztartások és gazdaság gondolatának beépítése a településfejlesztési stratégiákba.

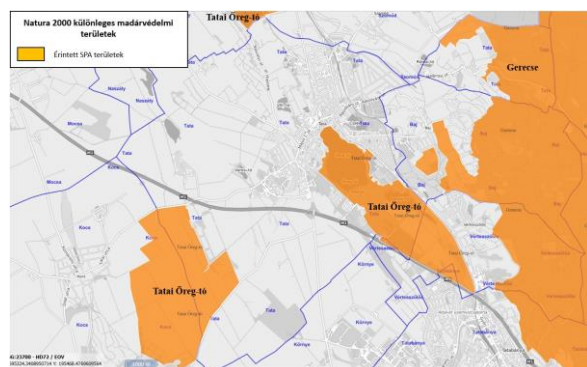
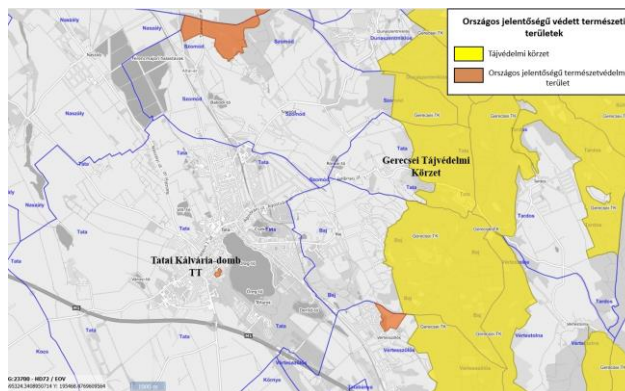

13. BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG MEGŐRZÉSE, TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM

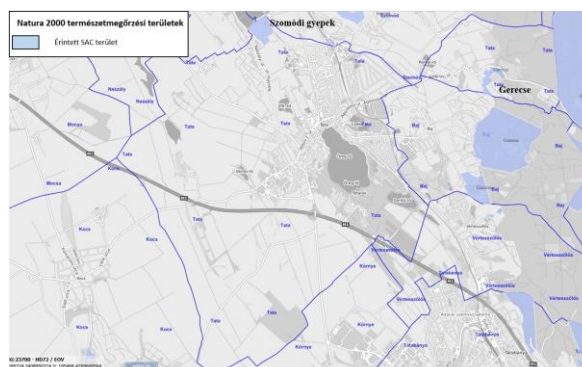
13.1. Helyzetelemzés

Tata táj- és természetvédelmi értékeinek országos védettségű része a Kálvária-domb és a Gerecsei Tájvédelmi Körzet, melynek jelentős területe tartozik Agostyánhoz. Tatán található a GTK egyik fokozottan védett területe, az Agostyáni Arborétum is.

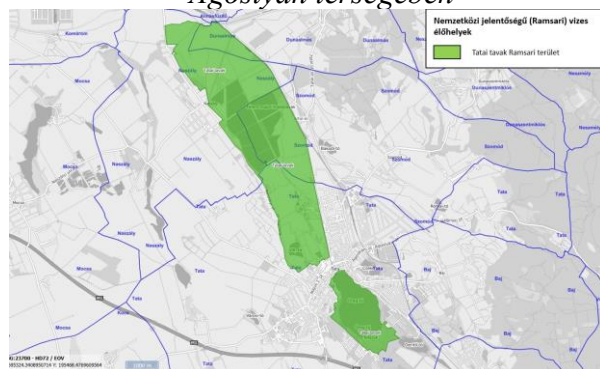
Az 1977 óta létező országos védettségű terület számos fokozottan védett növény- és állatfajnak nyújt otthont.

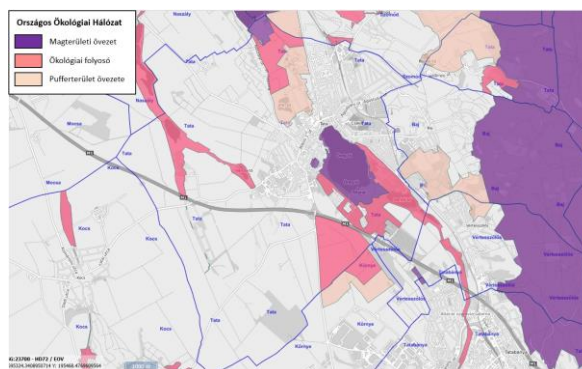
A Tatabányai Öreg-tó és a Gerecse Natura 2000 különleges madárvédelmi területek Tata és Agostyán térségében

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek

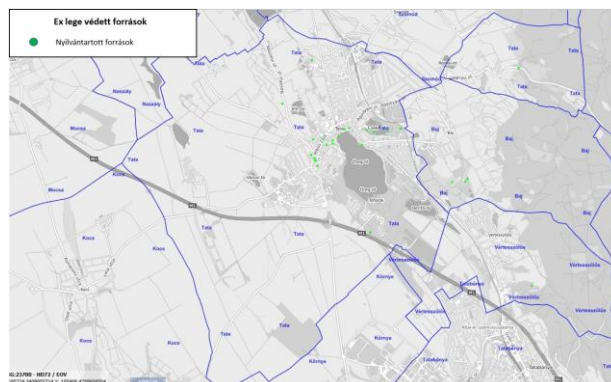
A Tatabányai tavak Ramsari terület tatabányai és környéki területei

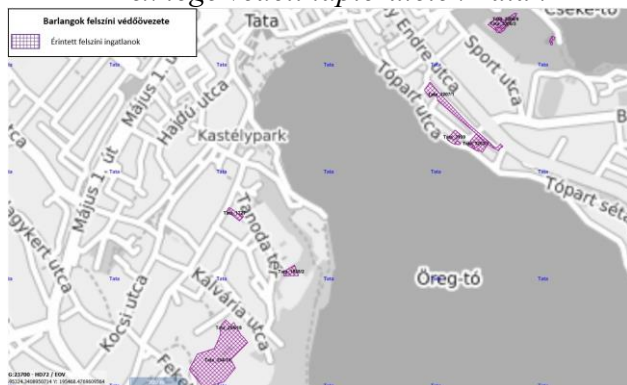
Az Országos Ökológiai Hálózat különböző övezetei Tata térségében

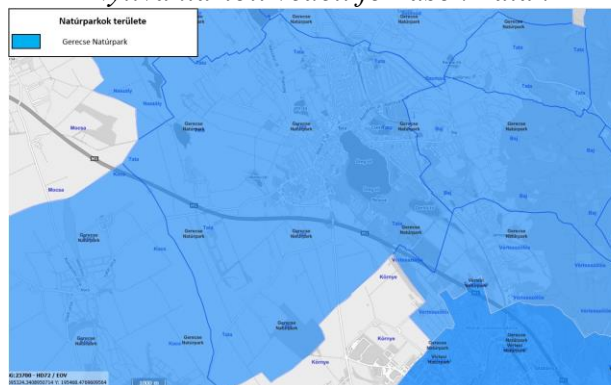
Az ex lege védett lápterületek Tatán

Nyilvántartott védett források Tatán

Barlangok felszíni védőövezetével érintett ingatlanok Tatán

A Gerecse Natúrpark érintettsége Tatán

A Tata határában kijelölt ökológiai hálózat a fentiekben jelzett országos és európai jelentőségű védett területeken túlmenően további értékes területekkel gazdagítja a hazai természeti értékeket. A magterületek és puffer övezetek a település mindazon értékeit lefedik, amelyek jelentőséggel bírnak természetvédelmi szempontból.

Tatán különösen szembetűnő a helyi jelentőségű természetvédelmi területek jelentős száma, kiterjedése.

Tatán az első helyi természetvédelmi terület kialakítására 1950-ben került sor. Akkor már mintegy 170 éve létezett az Angolkert, és az Eszterházy-uradalom nyilván a maga eszközeivel gondoskodott addig is a megőrzéséről. Az 1950-ben történt védetté nyilvánítással a védett terület kezelői feladatait az akkori Megyei Tanács látta el.

A rendszerváltást követően Tata az elsők között alkotta meg 1992-ben a helyi természetvédelmi rendeletét. A természetvédelmi szabályozás tekintetében újabb mérföldkövet jelentett Tata Város Önkormányzatának 1999-ben megalkotott rendelete, amely már a nemzeti parkokhoz hasonlóan különböző szabályozású övezetekbe sorolta a védett területek különböző részleteit. A legértékesebb, illetve legszigorúbban védendő területeket a „Természeti” övezetbe sorolta a rendelet, míg a kevésbé értékes, vagy éppen a különböző gazdálkodási formákkal érintett területrészeket a valamelyest enyhébb szabályozást biztosító „kezelési” zónába sorolta, míg a legkevésbé értékes, legkülső, de bizonyos értelemben még védendő zónákat a „védő” övezetbe helyezte a rendelet.

Tatán a mai napig ez az egyébként nagyon előremutató zónába sorolás van érvényben és a helyi rendelet felülvizsgálatakor ez a hármas övezet meg is maradna. E belső határvonalak kisebb-nagyobb módosítása elkerülhetetlen, de természetesen nem ad-hoc módon, hanem szigorúan az adott területek állapotának, és a védett területen belül betöltött szerepének értékelése alapján.

Tatán régi és komoly hagyománya van a természetvédelemnek. Mondhatni, hogy a város a természetvédelem egyik hazai fellegetvára. Tán ezért is került az elmúlt években az országos figyelem középpontjába a tó partjára tervezett szálloda ügye, ami azonban nyugvópontra került, hiszen sem az építési szabályzat, sem az egyéb helyi rendeletek nem változtak abba az irányba, ami lehetővé tenné a vitatott helyszínű és léptékű tóparti beépítést.

A védett területek állapotában számos pozitív illetve negatív változás következett be az elmúlt 2 évtizedben. Van olyan helyszín, aminek a kezelése mintaszerűen történik (pl. a nagy aggófü termőhelyén), de vannak olyan területek is, ahol sajnos egyre agresszívebben terjednek invazív növény- és állatfajok, és amelyek továbbterjedésére a természetvédelemnek is választ kell adnia.

A nagy aggófü kicsiny termőhelye Tata egyik legnagyobb természetvédelmi értéke.

Termőhelyének megőrzése nagy odafigyelést, rendszeres törődést igényel.

Számos tanösvény került kialakításra az elmúlt években városunkban (Által-ér völgyi Tanösvény, Fényes Tanösvény, Réti-tó tanösvény, Forrás (Kismosó) Tanösvény, Öreg-tavi sétaút), amelyekkel kapcsolatban immár rengeteg tapasztalat áll rendelkezésünkre. Ezek figyelembe vétele szintén nélkülözhetetlen, hogy az adott tanösvény helyszínek kezelése, látogatóforgalma úgy történjen, hogy az a védett területek fennmaradását és további bemutatását hosszú távon is biztosítani tudja.

Kiváló példák vannak Tatán a környezeti nevelés terén is. Védett területeinket úgy kell bevonni az oktatásba, nevelésbe, hogy az a lehető leghatékonyabb legyen és persze ne jelentsen semmiféle veszélyeztető, zavaró tényezőt magára a védett területre nézve.

A Fényes Tanösvény a régió legnépszerűbb tanösvénye, évente több, mint 100 ezer látogató keresi fel

Több helyszínen is sor került az elmúlt években vizes élőhelyek rehabilitációjára (Által-éren, Öreg-tavon a Tófarokban és a fővényes parton, a 8-as tavon, a Kismosó-pataknál, Tükörforrásnál). Ezek egyre értékesebb részei a védett területeknek, így a hármas zónabeosztást nyilvánvalóan ehhez is igazítani szükséges.

Számos helyszínen érhető tetten a nem megfelelő kezelés, és ez előbb-utóbb sajnos komoly természetkárosodásokat idézhet elő. A helyi rendeletnek szabályoznia kell a legszükségesebb intézkedéseket és a megfelelő irányba kell terelje a védett területek kezelését. A kezelési tervek készítése folyamatban van.

Védett terület megnevezése	Természeti övezet	Kezelési övezet	Védő övezet	Összes terület [ha, m ²]
Tatai Öreg-tó Természetvédelmi Terület	59,0049	484,9674	88,1332	632,1055
8-as Réti-tó és Réti-tavak környéke TT.	16,1764	94,7869	40,5603	151,5236
Fényes-patak menti rétek TT.	24,9264	25,8449	84,2503	135,0216
Angolkert TT.	3,6604	38,5922	28,1397	70,3923
Fényes-fürdő TT.	6,0741	1,9449	18,3453	26,3643
Kálvária-domb TT	--	4,8675	1,3657	6,2332
Agostyáni Tojás-hegy TT.	--	4,0619	--	4,0619
Árendás-patak völgye TT	9,6536	18,3368	--	27,9904
Dióspuszta Kastélypark TT.	--	14,0219	23,4198	37,4417
Összesen	119,4958	687,4244	243,6540	1091,1345

A jelenleg hatályos Rendelet alapján a különböző övezetekbe sorolt területek kiterjedése

A 2013-ban 29 település együttműködésével megalakult **Gerecse Natúrparknak** Tata volt az egyik fő mozgatórugója, kezdeményezője. A Nyugat-Európában (főként Németországban, Ausztriában, Svájcban, Franciaországban) igen nagy népszerűségnek örvendő natúrparki formában egyre nagyobb lehetőségek lesznek, amelyet a kiváló természeti és turisztikai adottságokkal rendelkező Tatának is érdemes kihasználnia.

A **Gerecse Natúrpark** létesítésének alapvető célja, hogy a Gerecse hegység és az ahhoz csatlakozó peremterületeken (Dunavölgy, Által-ér völgye, kislalföldi löszvidék, Keleti-Gerecse) elősegítse a fenntartható és értékörző tájhasználati formákat, egységes arculatot és marketing támogatást teremtsen a tájra jellemző helyi termékekhez és szolgáltatásokhoz, valamint a környezeti nevelés, oktatás eszközeivel is járuljon hozzá a természeti és kulturális értékek, a hagyományok megőrzéséhez.

Védett és nem védett fajok jelenlétéből fakadó feladatok

Tata – a biodiverzitás fővárosaként, és a világ Ramsari Városainak egyikeként – rendkívül gazdag flórának és faunának ad otthont. Több megritkult fajnak Tata az egyik utolsó menedéke, és világviszonylatban is egyedülálló az urbánus környezet és a természeti értékek egymás mellett élése. Természetesen Tatán is számos olyan probléma üti fel a fejét, amely sajnos a világ legtöbb részén már régóta jelen van, és amelyek megoldása többnyire világméretű, illetve országos programok keretében lehetséges, de a kedvezőtlen jelenségek egy része helyi összefogás révén is eredményesen kezelhető. Az alábbiakban néhány olyan, a biodiverzitáshoz kapcsolódó problémakört mutatunk be, amelyek Tatán évek óta gondot, netán gazdasági károkat okoznak, vagy épp ellenkezőleg: egyes növény- és állatfajok védelméhez Tata szolgálhat jó példaként.

Invazív növényfajok okozta problémák kezelése

Tata langyos karsztforrásai, vízrendszere különösen alkalmas egyes trópusi, szubtrópusi vízinövény fajok megtelepedésére, és ezt egyes gazdasági érdekeltségek sajnos ijesztő mértékben segítették is elő az elmúlt évtizedekben. A helyzet súlyosságára tekintettel Tatán több alkalommal került sor egyeztetésre az invazív fajok témakörében. A helyzet valóban drámai, hiszen már jelenleg is súlyos milliókban mérhető az okozott gazdasági kár és a kármentesítés éves összege. Elsősorban a **nagyvirágú tóalma** (*Ludwigia grandiflora*) jelent olyan mértékű fertőzöttséget, amelynek kezelése meghaladja a város lehetőségeit. A faj Tata környéki elterjedése vízinövény-termesztéssel és akváriumi dísnövény-kereskedelemmel foglalkozó vállalkozásokhoz köthető. A kontroll és kezelhetőség alól kikerült vízinövények nem csupán a teljes Tatabánya-Tata Által-ér szakaszon történő horgászatot lehetetlenítették el, hanem komoly kezelési problémákat, árvízvédelmi kockázatot is jelentenek, nem beszélve az őshonos növény- és állatfajok kiszorításáról. Ez a közép- és dél-amerikai elterjedésű vízinövényfaj tartósan megváltoztathatja a hínárközösségek összetételét, árnyékolásával elnyomja a honos fajokat, megváltoztathatja a víz szervesanyag-összetételét, csökkentheti az oldott oxigén mennyiségét. Rendkívüli mértékű szaporodó képességével nemcsak az Által-eret és Fényes-patakot fertőzte el, hanem veszélyt jelent a többi tatabányai kispatakra és a tavakra is. Amennyiben megjelenne a Derítő-tavon és az Öreg-tavon, elképesztő mértékű gazdasági és természeti károkat idézne elő, éppen ebből kifolyólag minden lehetséges eszközzel meg kell akadályozni a tovább terjedését, sőt az érdekelt szervezetekkel együttműködve hatékony eszközöket szükséges keresni az eddig elfertőzött víztesteken a visszaszorítására. A csupán néhány éve átadott dunaalmási pihenőtavat épp a különböző adventív vízinövényfajok tömeges megjelenése miatt vált szükségessé kikotorni.

Az Által-ér Derítő-tó feletti szakaszán néhány éve még csupán nyomokban fordultak elő adventív hínárfajok.

Napjainkban ugyanazon a folyószakaszon már nem látható szabad vízfelszín a nagyvirágú tóalma robbanásszerű elterjedése miatt

Az **idegenhonos vízinövényfajok** jelentős része szerepel az Európai Unió által tiltott fajok jegyzékén is, így a felemáslevelű süllőhínár (*Myriophyllum heterophyllum*), hévízi gázló (*Hydrocotyle ranunculoides*), karolinai tündérhínár (*Cabomba caroliniana*), mexikói vízibojt (*Gymnocoronis spilanthoides*), nagy fodros-átokhínár (*Lagarosiphon major*), nagyvirágú tóalma (*Ludwigia grandiflora*), sárga tóalma (*Ludwigia peploides*), strucctoll-süllőhínár (*Myriophyllum aquaticum*).

Fentiekén túlmenően Tatán programot kell indítani az ázsiai eredetű **mirigyes bálványfa** (*Ailanthus altissima*) visszaszorítására is, de megfontolandó az Észak-Amerikából származó **nyugati ostorfa** (*Celtis occidentalis*) fokozatos leváltása is őshonos fajokra. Ez utóbbi faj számos idős példánya látható az Angolkertben és Öreg-tó partján, és mivel az idős, odvas példányok számos madárfaj élőhelyéül is szolgálnak, természetét is nagyszámban fogyasztják a vonuló madárfajok, így eltávolításuk mindenképpen átgondolt, hosszabb lefutású program keretében képzelhető el, erdészeti beavatkozással, honos fajokkal történő pótlással.

Tata védett területein nem csak az idegenhonos, invazív fajok jelentenek problémát, hanem néhány őshonos növényfaj is. A **közönséges borostyán** (*Hedera helix*) mind az Öreg-tó környéki erdőket, mind az Angolkert egyes parkrészeit borítja már rendkívüli mértékben, részben egyfajta diverzitáscsökkentő hatást előidézve, részben építményeket veszélyeztetve. A problémakör közel sem olyan jelentős, mint az idegenhonos fajok esetében, de az elkövetkező években ki kell dolgozni és el kell indítani egy átgondolt borostyánmentesítési programot.

Az európai uniós jegyzéken szereplő idegenhonos inváziós fajok okozta problémák kezelésére az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztálya 2020-ban cselekvési tervet állított össze, amely megannyi tatai vonatkozást is tartalmaz. Az idegenhonos fajok elleni védekezés tekintetében érdemes e cselekvési tervben foglalt javaslatokat következetesen alkalmazni.

Invazív és őshonos állatfajok okozta problémák kezelése

Az **invazív állatfajok** köréből a cifrarák (*Orconectes limosus*), razbóra (*Pseudorasbora parva*), naphal (*Lepomis gibbosus*), ékszerteknős (*Trachemys scripta*), pézsmapocok (*Ondatra zibethicus*) és nutria (*Myocastor coypus*) problémaköre igényel fokozott odafigyelést Tatán. A tervszerű beavatkozás mindenképpen szükséges Tata kiemelkedő értékű vizes élőhelyein.

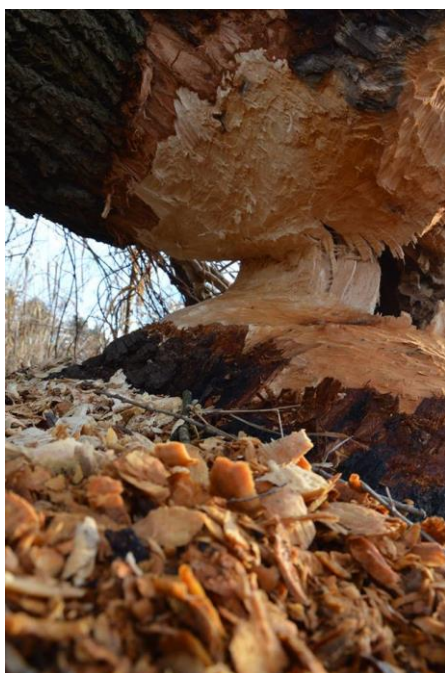

A nutria szinte valamennyi tatai víztest állandó lakója. Az eredetileg Dél-Amerikában honos fajt a prémjéért telepítették Európába, így hazánkba is. Az üzlet visszaszorulásával szabadon engedett állomány ma már a tatai tavakat is meghódította, jelentős állománya látható.

Az eredetileg Észak-Amerikában honos vörösfülű ékszerteknőst házi kedvencként kezdték Európában tartani. Sajnos egyre több hazai (így tatai) vizes élőhelyen van gyarapodó állománya

A tatai vizek mentén egyre több **eurázsiai hód** (*Castor fiber*) telepedik meg, amely bár **őshonos**, és védett is Magyarországon, de térnyerésével egyre több műszaki és gazdasági probléma keletkezik Tatán is. A Réti-halastavaknál, Csever-árokknál, Malom-patanál élő mintegy 15 hódcsalád a környező ingatlanokra nézve egyre több kárt okoz, részben a rágó tevékenységével, részben a hódgátak, hódvárak megépítésével. Egy-egy hódgát akár több hektár terület elárasztását idézheti elő, jelentős veszteségeket, műszaki problémákat is okozva az ingatlan tulajdonosoknak. Természetesen a hódoknak Tatán is helyet kell biztosítani, de erre vonatkozóan célszerű átfogó programot kidolgozni. A hódok okozta problémahalmaz mellett nem szabad elfelejteni a természetben (az adott vizes élőhely állapotában) előidézett jelentős hasznot sem. A vizes élőhelyek megőrzésében kulcs jelentősége lehet e fajnak.

Hódrágtá nyárfa – Tatán
mindennapos látvány

Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) védett, őshonos, ökoszisztéma-mérnök állatfaj, melynek Magyarországon való terjeszkedése természetes folyamat. Tata városának környezetében számos olyan természetes jellegű vagy parkosított patakszakasz található, amely alkalmas élőhelyet kínál a faj számára. Jelentős tájálalakító tevékenysége ember-vadvilág konfliktusok forrása. Rágása, gátépítése és üregásása is vezethet problémákhoz.

Ugyanakkor a hód általi gátépítés hozzájárul a táji szintű vízviisszatartáshoz, a klímaváltozás negatív hatásainak mérsékléséhez, a biológiai sokféleség megőrzésében fontos sekély vizű mocsarak, élővizek kialakulásához. A mindezen hatásokkal való átgondolt tervezéshez és a konfliktusok szakszerű kezeléséhez cselekvési terv, városi szintű hódstratégia kidolgozására lenne szükség.

A belterületi problémák kapcsán először mindig a konfliktusok technikai eszközökkel való megelőzését, kezelését érdemes megpróbálni.

A rágáskárnak elsősorban a puhafák (fűz- és nyárfajok), valamint a gyümölcsfák vannak kitéve. Parkosított környezetben az egyedi értéket képviselő fákat erős anyagú dróthálóval érdemes védeni (Tata belterületén pl. a Malom-pataknál és az Által-érnél). Ahol szükség van a gátépítésbe való beavatkozásra, ott a rendszeres, "szélmalomharc"-jellegű gátbontás helyett a hódgátba épített speciális átereszek (beaver pond leveler) jelenthetnek megoldást a duzzasztott vízszint szabályozására, illetve a gátépítés elleni védelmet biztosító rácsszerkezetek (beaver deceiver) a műtárgyak védelmére. Ha a gátépítés következtében kialakuló visszaduzzasztó hatás és elöntés nem fenyeget emberi létesítményeket, avagy a jelentkező probléma technikai megoldásokkal elhárítható, akkor célszerű a természet- és klímavédelmi szempontból kedvező hatások megőrzésére törekedni. Fontos kiemelni a Réti-halastavak (VIII. tó) mellett kialakult, értékes élőhelyet, ahol a sekély vizű hód-mocsár megőrzését és a konfliktuskezelést a nemzetközi gyakorlatban elterjedt eszközökkel és szakmaközi egyeztetéssel lehetne megvalósítani.

A csapdázást csupán veszélyes helyzetek azonnali megszüntetésére érdemes alkalmazni olyan esetekben, ahol az előbbi módszerek nem vezetnek eredményre. A faj jelenlegi állomány nagyságának ismeretében a csapdázás nem feltétlenül jelent hosszútávú megoldást, az alkalmas élőhelyeket rövid időn belül újabb, vándorló példányok fogják elfoglalni. Az eurázsiai hód védett faj, befogásához, elpusztításához, sőt az építményeibe való bármilyen beavatkozáshoz is a természetvédelmi hatóság engedélyére van szükség.

Szintén őshonos hazánkban a **nagy kárókatona** (*Phalacrocorax carbo*), amely nemcsak Magyarországon, hanem Európa-szerte komoly gazdasági problémát jelent a halászati ágazat számára. Tatán elsősorban az Őreg-tavon ősszel-télen megjelenő többszázas kormorán csapatok idéznek elő jelentős károkat. Az elmúlt években több alkalommal került sor egyeztetésre a probléma megoldása érdekében, de ezek nyomán minden érdekelt számára megfelelő megoldást nem sikerült találni. A faj elsősorban szeptember és január között jelenik

meg az Öreg-tavon nagyobb számban, ekkor merülhetne fel riasztásuk, amire azonban komoly ellenérv a lakosság intenzív jelenléte, kikapcsolódási igénye és a vonuló madarak nemzetközi szintű oltalma. A vízivad vadászata az Öreg-tavon és környezetében 1993 óta tilos. Tata helyi rendelete egyértelműen megtiltja a madaraknak az Öreg-tavon és a Tófarokban történő mindennemű riasztását. Az egyetlen kézenfekvő megoldásnak az tekinthető, ha a halgazdálkodó a Tófarok (vizes élőhelyrekonstrukció) fáin történő éjszakázást próbálja megakadályozni a szeptember 1. – október 31. közötti időszakban, elsősorban személyes jelenléttel az éjszakázóhelyen, természetesen riasztó fegyver, légfegyver és vadászatra alkalmas fegyver használata nélkül. Az itteni riasztás és gyérítés már az Öreg-tó nagy látogatottságából adódóan (sport, rekreáció) sem lenne lehetséges. Ugyanez vonatkozik az Öreg-tó vízfelületére, ahol szintén csak csónakos jelenléttel lehetséges a kárókatona riasztása a szeptember-október időszakban. Novembertől (a vadludak érkezésétől) semmiféle riasztás nem megengedett, tekintettel az ideérkező vadludak fokozott érzékenységére. Ha az Öreg-tóról sikerül is elriasztani az éjszakázó csapatokat, azok a közeli dunaparton is kialakítják éjszakázóhelyüket, ahonnan ugyanúgy napi rendszerességgel jelennek meg az Öreg-tavon is. A tatai halgazdálkodás évről-évre „hozza” az elvárt halmennyiséget, tehát a kárókatona nem idéz elő olyan mérvű veszteséget, mint ami az elméleti számítások alapján feltételezhető. Ezt támasztja alá az is, hogy a tó lehalászását követően, december és január hónapokban akár még nagyobb csapatokban halásznak a kárókatona a tavon. Ekkor nyilvánvalóan a „szeméthalakkal” és az invazív törpeharcsával táplálkoznak, tehát gazdasági kárt nem okoznak. A probléma kezeléséhez hozzátartozik, hogy a Tata környéki halastavakon és a Duna vármegyei szakaszán minden évben százas nagyságrendben zajlik a kárókatona engedélyezett gyérítése, tehát a problémát elsősorban nem az Öreg-tavon kell kezelni.

Amely fajokért különösen sokat kell tenni

A biodiverzitás megőrzése tekintetében természetesen gondoskodni kell az itt élő védett és fokozottan védett növény- és állatfajok állományának fenntartásáról is, sőt egyes fajok visszatelepítéséről is.

Tata emblemikus fokozottan védett növényfaja a **nagy aggófű** (*Senecio umbrosus*), mely Magyarországon gyakorlatilag már csak itt fordul elő. A Fényes Lakópark mögötti lápréten fennmaradt állomány kezelése a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság koordinálásával évek óta zajlik, és ebben a munkában több civil szervezet önkéntesei és részt vesznek, a város támogatásával.

Nagy aggófű – az ország egyik legritkább, fokozottan védett növénye, melynek 99%-a Tatán él

A mintegy 2000 töves állomány mintaszerű kezelése révén a láprét egésze is egyre jobb állapotba kerül, és ma már tanösvény is segíti az idelátogatók megfelelő tájékoztatását, és a növény védelmét. A faj megőrzése érdekében megfontolandó, hogy a Réti-halastavak északi

oldalán húzódó kaszálórétek egy kisebb részén kisebb kiöntéseket, árasztásokat lehetne kialakítani, és a vízellátottság javításával akár újabb alkalmas termőhelyeket is ki lehetne alakítani. Ehhez természetesen – fokozottan védett faj lévén – megfelelő hatósági engedély beszerzése szükséges.

A Tatáról az 1970-es években (a források elapadásával) kipusztult **fekete bődöncsiga** (*Theodoxus prevostianus*) visszatelepítése jelentheti azt a nagy jelentőségű lépést a biodiverzitás növelése érdekében, amelynek Magyarországon leginkább Tatán lehet realitása. Az egykor az Angolkert és a Fényes vizeiben élő vízcicsiga faj csaknem kipusztult Magyarországról, napjainkban már csupán a Kács környéki langyos forrásvizekben fordul elő. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, valamint Tata Város Önkormányzata együttműködésével innen lehetne elindítani azt a fajmegőrzési programot, amelynek keretében a faj túlélése érdekében a Fényes-források vízrendszerében lehetne létrehozni a faj másik hazai génbankját. Természetesen – fokozottan védett faj lévén – megfelelő hatósági engedély birtokában kerülhet sor a visszatelepítésre, több civil szervezet közreműködésével.

Tatán természetesen az Öreg-tavon telelő **több tízezres vadlúd állomány megőrzése** tekinthető egyfajta „zászlóshajó”-projektnek, amelynek ma már különleges hagyománya, kultúrája van a városban. Ezt szolgálja a 2001 óta megrendezésre kerülő Tatai Vadlúd Sokadalom, és ugyancsak ez kell, hogy természetvédelmi szempontból meghatározza az Öreg-tó kezelésének elveit és a tó rehabilitációjának irányát is. A vadludak védelme vezérelte a városban működő civil közösségeket, amikor 2018-ban a tűzijátékok korlátozására helyi rendelet megalkotását kezdeményezték, és ugyancsak a vadludakért érzett felelősség motiválta a város önkormányzatát is, hogy ezt a rendeletet egyhangú szavazással alkossa meg.

A világon egyedülálló jelenség a több tízezres vadlúd gyülekezés városi környezetben

A Tatai Vadlúd Sokadalom 2001 óta megrendezésre kerülő, egyedülálló fesztivál

A „Csendes Szilveszter” gyakorlatát továbbra is széles társadalmi összefogással szükséges folytatni.

2024-ben Tatán kerül megrendezésre – az Európai Unió soros elnökségét betöltő Magyarország szervezésében – az európai nemzeti parkok találkozója, 2025-ben pedig szintén Tata ad otthont a Ramsari Városok 4. világtalálkozásának. Tatának nemcsak az elhelyezkedése, hanem a természetvédelemben betöltött kiemelkedő szerepe is egyre több hasonló **országos és nemzetközi rendezvénnyel** kerül a figyelem középpontjába, ezért is

kulcsfontosságú a természetvédelem helyi szabályozásának, támogatottságának további erősítése.

Tatán (az Élővizek Városában) különös jelentősége van a máig meglévő, értékes **vizes élőhelyeknek a további megőrzése, szükséges esetekben a rekonstrukciója**, átgondolt fejlesztése. Ilyen téren a Réti-halastavak 7 tőegységének rekonstrukciója, és a Tófarok délkeleti öblözetének rehabilitációja kiemelkedő jelentőséggel bír. Elsősorban az élőhelyrekonstrukció a lényeges, de átgondolandó (időben és térben erősen korlátozva) a környezeti nevelési, bemutatási funkciók megjelenítése is. Itt szükséges megemlíteni a Fényes-patak menti réteken (a Réti-malom térségében) a máig fennmaradt rétek vízellátottságának javítását is. Mindezekhez átfogó rehabilitációs tervek kidolgozása szükséges, valamint a megfelelő vízjogi engedélyezési dokumentációk összeállítása is.

Tata 2024-ben kezdte meg azt a **denevérvédelmi programot** a Bakonyi Denevérvédelmi Alapítvánnyal együttműködve, melynek keretében 11 odú került kihelyezésre a Tófarokban. A programot nem csupán biodiverzitás megőrzési megfontolásból, hanem a biológiai szűnyoggyérítés jegyében is folytatni szükséges a következő években.

Összegezve: a biodiverzitás megőrzése az egyik leghangsúlyosabb feladat kell hogy legyen a környezetvédelmi programon belül.

13.2. Nemzeti és vármegyei keretek

Az **5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban (2021-2026)** foglaltak szerint a természet- és tájvédelem vonatkozásában az alábbiakat irányozza elő az önkormányzatok illetve társadalmi és gazdasági szereplők tekintetében:

- A tervezett, illetve szükségessé váló helyi védetté nyilvánítási eljárások lefolytatása;
- A Natura 2000 fenntartási tervekben lévő gazdálkodási és területhasználati előírások figyelembevétele;
- A vármegyei területi tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése;
- Részvétel az egyedi tájértékek kataszterezésében és megőrzésében;
- Együttműködés a helyi gazdálkodókkal a tájvédelmi célok megvalósításában;

- Az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása.

A **Nemzeti Természetvédelmi Alapterv** az alábbi településrendezési eszközöket rögzíti:

A településrendezési eszközök mellett a településkép-védelem biztosítására új szabályozási elemeket vezetett be a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (településképi önkormányzati rendelet, településképi arculati kézikönyv). A jogalkotó célja a települések jellegzetes és értékes építészeti arculati értékeinek megóvása, mindezt a helyi nyilvánosság bevonásával előkészítve. A nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatással és véleményezéssel segítik a táji örökség védelmét szolgáló szempontok integrálását a településkép-védelem eszközrendszerébe.

Fő cselekvési irányok:

- A területrendezés és településrendezés során tájkarakter alapú tájosztályozási rendszeren alapuló tájkarakter-védelem megvalósítása, tájkarakter egységekre vonatkozó minőségi célkitűzésekből következő területhasználati követelmények meghatározása. A tájkarakter alapú tervezés bevezetése.
- A terület- és településrendezés számára, a táji- és a településképi arculati kézikönyvek számára információ szolgáltatása a tájjelleg/tájkarakter megőrzendő és rehabilitálandó elemeiről.
- A tájvédelmi szempont érvényesítése vármegyei szinten.
- A települési arculati kézikönyvek jogi szabályozásának megerősítése a külterületre vonatkozóan.

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja (2014-2020) szerint javasolt teendők, melyek teljesen vagy részben önkormányzati felelősségi körbe sorolhatók:

- A Gerecse Natúrpark tájkarakterének megőrzése, szolgáltatásainak fejlesztése;
- A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása, lehetőség szerint életciklus-csoportok szerint differenciálva, az erdei óvoda és iskola intézmények, valamint a természet- és Környezetvédelmi oktatóközpontok szerepének erősítése ezen tevékenységekben;
- A falusi és vidéki szálláshelyek ökoturisztikai igényeknek megfelelő fejlesztése, speciális ökoszálláshelyek kialakítása. Vendéglátóhelyek környezet- és egészségtudatos szempontok szerinti fejlesztése;
- Környezetbarát- és tömegközlekedési módok használatának ösztönzése, elősegítése;
- Hagyományos és helyi termékek előállításának, márkatermék-ként való terjesztése, helyi sajátosságokhoz igazodó rendezvénykínálat fejlesztése (pl. környezetbarát gazdálkodást bemutató programok), komplex szolgáltatás-csomagok kialakítása a különböző célcsoportoknak;
- Közönségkapcsolatok fejlesztése (sajtócikk, tévéműsor, könyv stb.), korszerű informatikai és kommunikációs eszközökre épülő tájékoztató, látogatói információs hálózat kialakítása és működtetése;

- Irányelvek és etikai kódexek kialakítása, terjesztése a helyi értékek megőrzése érdekében;
- Öko-szemléletű minőségbiztosítási rendszer kiépítése, nemzeti parki termékek körének bővítése, natúrparki termékek rendszerének bevezetése.

13.3. Cselekvési terv

A legfontosabb teendők az alábbiak:

1. A helyi védettségű területek állapotában (a jelenleg hatályos 2012-es helyi rendelet megalkotása óta) jelentős változások történtek, ami indokoltá teszi átfogó felmérésüket és a hiányzó kezelési tervek elkészítését, a meglévők aktualizálását (pl. a Fényes Tanösvény elmúlt években bekövetkezett jelentős látogatottság-növekedése önmagában indokolja egy igen szigorú kezelési terv elkészítését, és az egyre markánsabban jelentkező, turizmus okozta hatások mérséklését);
2. A védetté nyilvánított területek, értékek (védett fák!) táblával való megjelölése, a védettség tényének az ingatlannyilvántartásba való bejegyeztetés kezdeményezése;
3. További élőhelyrekonstrukciók előkészítése, végrehajtása (Réti-tavak II. ütem, Öreg-tó II. ütem, Cseke-tó kotrása és a tóvégi vizes élőhely, Szent-Tamás-forrás rehabilitációja);
4. A várost behálózó vízfolyások ökológiai szemléletű rendezése, renaturalizációja (Malom-patak teljes hosszában, Kismosó és Kosréti-vízfolyás, Szent-Tamás-vízfolyás az Öreg-tóig);
5. Egyedi tájértékek kataszterezése;
6. Természeti értékeket ismertető kiadvány(ok) megjelentetése;
7. Természetvédelmi információs rendszerek fenntartása és fejlesztése;
8. Szemléletformálás további elősegítése az óvodákban, iskolákban a Környezetvédelmi Alap segítségével;
9. A Gerecse Natúrpark szolgáltatásainak és szervezetrendszerének elősegítése, www.gerecsenaturpark.eu Gerecse Natúrpark menüpont létrehozása a város honlapján, natúrparki információs pontok létesítésének támogatása;
10. Az Öreg-tó rehabilitáció II. ütemének előkészítése (tókotrás, délkeleti öböl helyreállítása, nyugati szigetek rekonstrukciója, zátonyrendszer kialakítása, parkolók fejlesztése, egy régi szabadstrand helyreállítása korszerű formában)
11. Természeti értékek célzott monitoringja, további feltáró vizsgálatok, kutatások folytatása (környezetvédelmi alapról);
12. A Tatát különösen érintő fajmegőrzési és visszatelepítési programok kidolgozása (pl. lápi póc, fekete bődöncsiga, nagy aggófü);
13. A Tatán jelen lévő invazív növény- és állatfajok visszaszorítási programjának kidolgozása. Kiemelten szükséges ez a kanadai aranyvessző, a bálványfa és egyes hínárfajok vonatkozásában;

14. Új természetvédelmi kezelési terv elkészítése valamennyi védett területre;
15. A nagy aggófű termőhelyének (Fényes lakópark mögött) átfogó rekonstrukciójának (gyeprekonstrukció, cserjeirtás) további folytatása DINPI és civil együttműködésben, a vízháztartás javítását szolgáló tervek elkészítésével;
16. A város közterületeinek kezeléséhez és a városüzemeltetéshez ökológiai szempontok kidolgozása, érvényre juttatása (kaszálás rendje, virágos rétek, szúnyogirtás, útsózás stb);
17. A város legfontosabb tanösvényeként ismert Fényes Tanösvény színvonalas fenntartásának biztosítása, további fejlesztésének körültekintő megalapozása;
18. A Kálvária-domb Földtani Természetvédelmi Terület fenntartásának elősegítése;
19. Az Öreg-tó körüli sétány mentén korszerű illemhely(ek) kialakítása;
20. Védett területeket károsító hatások (illegális területfoglalások, vízkivételek, hulladéklerakások, stb) felszámolása;
21. További egyedi tájértékek védetté nyilvánítása (Fényes fasori vadkörtefa stb.);
22. Zöld Kerekasztal évenkénti (szükség szerint akár többszöri) összehívása, működési rendjének kidolgozása;
23. Különböző védett természeti területek illetve értékek társadalmi támogatottságának erősítése érdekében védnökségi rendszer kidolgozása, kezdeményezése (örökbe fogadott védett fák, fasorok, természetvédelmi területek);
24. Környezeti nevelés elősegítése a város oktatási-nevelési intézményeiben. Az agostyáni Ökofalu és a Fényes Tanösvény meglévő szolgáltatásainak városi szintű igénybevételenek erősítése;
25. A Tatai Vadlúd Sokadalom további megrendezésének támogatása;
26. A tűzijátékok használatára vonatkozó helyi rendelet további fenntartása, a „Csendes szilveszter” gyakorlatának erősítése, a társadalmi összefogás szélesítése;
27. Tata barlangjainak, forrásainak táblával történő megjelölése;
28. Fasorok, utcafásítások számának további növelése, meglévők fenntartása, pótlása (de: a rétek megőrzésének szem előtt tartásával);
29. A műemléki városrészekben a tájképi jelentőséggel bíró öreg faegyedek kataszterbe vonása, és egyedi kezelésük, ápolásuk rendjének kidolgozása;
30. A városi erdőterületek üzemterv szerinti kezelése. Az esedékes üzemtervben a közjóléti, védelmi rendeltetés prioritásának biztosítása;
31. A parlagnfüvel, egyéb allergén illetve özöngyomokkal fertőzött területek rendszeres kaszálása;
32. Ramsari Látogatóközpont létrehozása, lehetőség szerint nemzetközi szerepkörrel, de mégis minél kisebb ökológiai lábnyommal;
33. Az országos és nemzetközi szakmai találkozók, konferenciák színvonalas megrendezése;

34. A város területén és a Tatai-medencében található források védelme érdekében területi együttműködés kialakítása szakmai szervezetekkel, hatóságokkal, önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, szakértőkkel.

35. A vizekkel való gazdálkodás helyi rendszerének kialakítása, esőkertek létesítése, utca- és térburkolatok vízátesztővé tétele, vízviisszatartás lehetőségeinek feltárása;

14. A KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM CSELEKVÉSI TERVE

A 2024-2029. közötti időszakra szóló városi környezetvédelmi program tervszerű megvalósítása érdekében az alábbi cselekvési terv javasolható:

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
KÖZTISZTASÁG, HULLADÉKGAZDÁLKODÁS						
HUL-01	A város bel- és külterületén az illegális hulladéklerakók felszámolása					
HUL-02	Az évi 1-szeri házhoz menő lomtalanítás lehetőségének propagálása, együttműködve az ezt biztosító MOHU-val					
HUL-03	Hulladékudvar létrehozásának elősegítése Tatán, együttműködve a MOHU-val					
HUL-04	A település belterületének, közparkjainak rendszeres takarítása, lehetőség szerint civil szervezetek, közösségek bevonásával					
HUL-05	A visszatérő illegális hulladéklerakóknál térfigyelő kamera elhelyezése, a polgárőrség aktív bevonása az elkövetők azonosításába					
HUL-06	Közterületi hulladékgyűjtő edényzetek számának növelése a turisztikai szempontból frekvenciált helyszíneken					
HUL-07	A házi komposztálás népszerűsítése, kisközösségi komposztálási összefogások előkészítése és támogatása az arra alkalmas lakóövezetekben és iskolákban					
VÍZBÁZIS- ÉS VÍZMINŐSÉGVÉDELLEM, SZENNYVÍZKEZELÉS						
VÍZ-01	A szennyvízcsatorna-hálózatra történő további rákötések szorgalmazása (az ÉDV Zrt-vel együttműködve lakossági kampány formájában), a még mindig 156 szennyvízcsatornázás nélküli fogyasztási hely mennyiségének további csökkentése érdekében					
VÍZ-02	A klímaváltozással is mindinkább előtérbe kerülő vízrendezési munkálatok elvégzése. Az Újhegyi-vízfolyás 2022-2023-ban történt rendezésével (Gesztenye fasor, Vasút utca)					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
	jelentős lépés történt, de ezt további beruházásoknak kell követniük					
VÍZ-03	A tatabányai karsztforrások vízhozamát csökkentő gazdaságfejlesztési, szolgáltatásbővítési célú hatások rendkívül szigorú keretek közé szorítása, az ezt szolgáló társadalmi-szakmai kontroll kezdeményezése, ehhez szervezeti (formális) keretek megteremtése					
VÍZ-04	A város területén a még rendezetlen trágyatárolók és szennyező források számba vétele, szükség esetén felülvizsgálatuk kezdeményezése					
VÍZ-05	Turisztikai célokat szolgáló további ivókutak létesítése					
VÍZ-06	A hosszú távon várhatóan csatornázatlanul maradó településrészek felmérése, itt az egyedi tisztító berendezések lehetőségének megvizsgálása (pl. Látó-hegy)					
VÍZ-07	A kevésbé vízigényes technológiákra való átállás elősegítése, a vízigény csökkentése					
VÍZ-08	Az Által-ér, Árendás-patak, Baji-vízfolyás vízminőségének átfogó vizsgálata, a vízfolyások mentének rendszeres kaszálása, esetleges szennyezőforrások megszüntetése					
VÍZ-09	Települési csapadékvíz-gazdálkodási program indítása.					
LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM						
LEV-01	Ipartelepítésnél, új lakóterületek kialakításánál a természetes légcseréltető hatásának kihasználása és az uralkodó szélirány, mikroklíma javítási alapelvek figyelembe vétele					
LEV-02	A gépjárműforgalom visszaszorítása érdekében a tömegközlekedési eszközök (autóbuszok) használatának elősegítése. Az iskolabusz(ok) bevezetési lehetőségének vizsgálata					
LEV-03	A városi kerékpárúthálózat további fejlesztése, hogy a kerékpáros közlekedés minél inkább alternatívája lehessen a gépjárművel való közlekedésnek					
LEV-04	Az avar és kerti hulladék égetési tilalmának ellenőrzése					
LEV-05	A pollen koncentráció csökkentése érdekében az önkormányzati területek rendszeres parlagfű mentesítése					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
LEV-06	A településen működő állattartás környezetvédelmi és állategészségügyi helyzetéről a hatósági állatorvostól beszámoló kérése, indokolt esetben (a legnagyobb környezeti hatást előidéző telepek vonatkozásában) környezetvédelmi felülvizsgálat kezdeményezése a környezetvédelmi hatóságnál					
LEV-07	Szállópor csökkentése érdekében az útfelújítások, az utak pormentesítésének folytatása, valamint az útmenti növényzet és zöldterület (parkok, fasorok, véderdősávok) növelése					
LEV-08	A településen a nem megfelelő tüzelőanyagot (pl. műanyagot, gumit, veszélyes anyagot) használók kiszűrése					
ZAJ- ÉS REZGÉS ELLENI VÉDELEM						
ZAJ-01	Lakossági környezeti zajra vonatkozó bejelentések kivizsgálása, a településen működő telephelyek és zenezolgáltató vendéglátó egységek zajkibocsátásának rendszeres figyelemmel kísérése					
ZAJ-02	Az egyetemi gólya- vagy UV-záró táborok és fesztiválok zenezolgáltatási rendjének felülvizsgálata (kaució intézményének bevezetése).					
ZAJ-03	A szomódi lőtér esetleges fejlesztése (és a baji gyakorlóter esetleges reaktiválása) esetén a lövészetek okozta zaj- és rezgésterhelés elemzése, a szükséges vizsgálatok elvégzésének kezdeményezése, és megfelelő zajvédelmi intézkedések elérése a kormányzatnál					
ZAJ-04	A gépkocsihasználat alternatívájaként az autóbuszforgalom még vonzóbbá tétele a VOLÁNBUSZ Zrt. közreműködésével					
ZAJ-05	Az M1 autópálya középtávon történő felújítása esetén a zajvédelmi határértékek teljesülésének körültekintő ellenőrzése, az autópálya menti zajvédőfal és véderdő sáv kialakításának szorgalmazása					
ZAJ-06	Érdemben szükséges megvizsgálni a különböző madárriasztó gázgyűk használatának gyakorlatát, és az indokolatlan túlhasználatot meg kell szüntetni. Ugyancsak meg kell állapítani "védett" időszakokat					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
	(napszaki korlátozás bevezetésével), hogy a lakosságnak a pihenéshez való joga kevésbé csorbuljon					
ZAJ-07	Továbbra is messzemenően támogatandó a "Csendes Szilveszter" vívmánya, azaz a szilveszteri tűzijátékozás helyi rendeletben történő szabályozása, és ennek hatékony ellenőrzése					
	ENERGIAGAZDÁLKODÁS					
EN-01	A megújuló energiaforrások önkormányzati és lakossági körben történő elterjesztésének elősegítése (pl. napkollektor, napelemek, kis teljesítményű szélkerék, hőszivattyú alkalmazása, kandalló építése, megfelelő tájolás és energiatakarékos kazánok alkalmazása)					
EN-02	A megújuló energiaforrások, környezetvédelmi szemlélet megteremtése a helyi adópolitikában (pl. az építményadó terén kedvezmények biztosítása az ilyen technológiát alkalmazó épülettulajdonosok esetében)					
EN-03	Az állami támogatások igénybe vételével az önkormányzati intézmények és épületek tekintetében a hőszigetelés, ablakcsere és fűtőkorszerűsítés folytatása					
EN-04	A közvilágítás további korszerűsítése energiatakarékos módszerekkel, netán okos alkalmazásokkal					
EN-05	Törekedni szükséges a 20 kV-os elektromos légvezetékek lehetőség szerint minél több szakaszon történő kiváltására, földbe helyezésére (az új lakótelkek kialakításánál mindenképpen).					
EN-06	Megfontolandó a Fényes-források geotermikus energiájának hasznosítása, akár a fürdőfejlesztés szempontjából, akár a távfűtés tekintetében					
	KLÍMAVÉDELEM					
KLI-01	A térségben már most is jelentkező, de 2050-ig várhatóan erősödő szélsőséges időjárási jelenségekkel szembeni adaptív kapacitás növelése (hőhullámok, viharkárok, csapadék, aszály)					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
KLI-02	A lakossági tájékoztatás növelése a jövőben várható gyakoribb hőhullámokkal, illetve egyéb, az egészséget veszélyeztető szélsőséges időjárási jelenségekkel kapcsolatban					
KLI-03	A helyi természeti és épített értékek hosszú távú megőrzésére vonatkozó intézkedések megfogalmazása. Különösen fontos mind a mikro vizes élőhelyek, esőkertek létrehozásának szorgalmazása, mind pedig a Tatán jelenlévő nagyobb élővíz-rendszerek, vizenyős rétek, forrásvidékek, halastavak megőrzése, élőhelyrekonstrukciója					
KLI-04	A villámárvizek okozta sérülékenység csökkentése, az ivókapacitás növelése, a meglévő ivóvízkészlet megtartása					
KLI-05	Az aszálykárok csökkentése érdekében a mezőgazdasági vállalatok és egyéni gazdaságok adaptációs kapacitásainak fejlesztése					
KLI-06	A helyi építési szabályozás felülvizsgálata a jelenkori klímaváltozás rövid-, közép-, és hosszútávú hatásai, elsősorban a várható növekvő szélsőséges időjárási jelenségek szempontjából					
KLI-07	A hőhullámokkal kapcsolatos információk kidolgozása, a várható élettani hatások előrejelzése, a védekezéshez szükséges ismeretek átadása					
KLI-08	A táji környezet, a biodiverzitás védelme célzott természetvédelmi programokkal, szabályzatokkal					
KLI-09	A helyi emlékművek, épített környezet állagának megóvása elsősorban a viharok okozta veszélyeztetéssel szemben					
KLI-10	A települések vízvezető rendszerének felújítása, a vízvezető kapacitás növelése					
KLI-11	A helyi vízgyűjtőterületek felmérése, a vízszennyezés elleni épített védelem kialakítása az ivóvízkészlet megtartása érdekében					
KLI-12	A lakosság körébe a klímatudatos magatartási formák, illetve a klímaviszonyokhoz való alkalmazkodási ismeretek terjesztése					
KLI-13	Alternatív hajtásláncú közlekedési formák terjesztése a lakosság körében					
KLI-14	Energiahatékony szemléletmód elterjesztése					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
	a lakosság, a helyi partnerek és a helyi mezőgazdasági vállalkozások körében, illetve az energiahatékonyság/energiatudatosság fogalmainak megismertetése					
KLI-15	Az alacsony energiaszükségletű háztartások és gazdaság gondolatának beépítése a településfejlesztési stratégiákba					
BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSE, TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELLEM						
TER-01	A helyi védettségű területek állapotában (a jelenleg hatályos 2012-es helyi rendelet megalkotása óta) jelentős változások történtek, ami indokoltá teszi átfogó felmérésüket és a hiányzó kezelési tervek elkészítését, a meglévők aktualizálását					
TER-02	A védetté nyilvánított területek, értékek (védett fák!) táblával való megjelölése, a védettség tényének az ingatlannyilvántartásba való bejegyztetés kezdeményezése					
TER-03	További élőhelyrekonstrukciók előkészítése, végrehajtása (Réti-tavak II. ütem, Öreg-tó II. ütem, Cseke-tó kotrása és a tóvégi vizes élőhely, Szent-Tamás-forrás rehabilitációja)					
TER-04	A várost behálózó vízfolyások ökológiai szemléletű rendezése, renaturalizációja (Malom-patak teljes hosszában, Kismosó és Kosréti-vízfolyás, Szent-Tamás-vízfolyás az Öreg-tóig)					
TER-05	Egyedi tájértékek kataszterezése					
TER-06	Természeti értékeket ismertető kiadvány(ok) megjelentetése					
TER-07	Természetvédelmi információs rendszerek fenntartása és fejlesztése					
TER-08	Szemléletformálás további elősegítése az óvodákban, iskolákban a Környezetvédelmi Alap segítségével					
TER-09	A Gerecse Natúrpark szolgáltatásainak és szervezetrendszerének elősegítése, www.gerecsenaturpark.eu Gerecse Natúrpark menüpont létrehozása a város honlapján, további natúrparki információs pontok létesítésének támogatása					
TER-10	Az Öreg-tó rehabilitáció II. ütemének előkészítése (tókotrás, délkeleti öböl helyreállítása, nyugati szigetek					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
	rekonstrukciója, zátonyrendszer kialakítása, parkolók fejlesztése, egy régi szabadstrand helyreállítása korszerű formában)					
TER-11	Természeti értékek célzott monitoringja, további feltáró vizsgálatok, kutatások folytatása (környezetvédelmi alapból)					
TER-12	A Tatát különösen érintő fajmegőrzési és visszatelepítési programok kidolgozása (pl. lápi póc, fekete bödöncsiga, nagy aggófü)					
TER-13	A Tatán jelen lévő invazív növény- és állatfajok visszaszorítási programjának kidolgozása. Kiemelten szükséges ez a kanadai aranyvessző, a bálványfa és egyes hínárfajok vonatkozásában					
TER-14	A nagy aggófü termőhelyének (Fényes lakópark mögött) átfogó rekonstrukciójának (gyeprekonstrukció, cserjeirtás) további folytatása DINPI és civil együttműködésben, a vízháztartás javítását szolgáló tervek elkészítésével					
TER-15	A város közterületeinek kezeléséhez és a városüzemeltetéshez ökológiai szempontok kidolgozása, érvényre juttatása (kaszálás rendje, virágos rétek, szúnyogirtás, útsózás stb)					
TER-16	A város legfontosabb tanösvényeként ismert Fényes Tanösvény színvonalas fenntartásának biztosítása, további fejlesztésének körütekintő megalapozása					
TER-17	A Kálvária-domb Földtani Természetvédelmi Terület fenntartásának elősegítése					
TER-18	Az Öreg-tó körüli sétány mentén korszerű illemhely(ek) kialakítása					
TER-19	Védett területeket károsító hatások (illegális területfoglalások, vízkivételek, hulladéklerakások, stb) felszámolása					
TER-20	További egyedi tájértékek védetté nyilvánítása (Fényes fasori vadkörtefa stb)					
TER-21	Zöld Kerekasztal évenkénti (szükség szerint akár többszöri) összehívása, működési rendjének kidolgozása					
TER-22	Különböző védett természeti területek illetve értékek társadalmi támogatottságának erősítése érdekében védnökségi rendszer kidolgozása, kezdeményezése (örökbe fogadott védett fák, fasorok, természetvédelmi területek)					

Kód	Cselekvési terv	2025	2026	2027	2028	2029
TER-23	Környezeti nevelés elősegítése a város oktatási-nevelési intézményeiben. Az agostyáni Ökofalu és a Fényes Tanösvény meglévő szolgáltatásainak városi szintű igénybevételének erősítése					
TER-24	A Tatai Vadlúd Sokadalom további megrendezésének támogatása					
TER-25	A tűzijátékok használatára vonatkozó helyi rendelet további fenntartása, a „Csendes szilveszter” gyakorlatának erősítése, a társadalmi összefogás szélesítése					
TER-26	Tata barlangjainak, forrásainak táblával történő megjelölése					
TER-27	Fasorok, utcafásítások számának további növelése, meglévők fenntartása, pótlása (de: a rétek megőrzésének szem előtt tartásával)					
TER-28	A műemléki városrészekben a tájképi jelentőséggel bíró öreg faegyedek kataszterbe vonása, és egyedi kezelésük, ápolásuk rendjének kidolgozása					
TER-29	A városi erdőterületek üzemterv szerinti kezelése. Az esedékes üzemtervben a közjóléti, védelmi rendeltetés prioritásának biztosítása					
TER-30	A parlagnyúl, egyéb allergén illetve özöngyomokkal fertőzött területek rendszeres kaszálása					
TER-31	Ramsari Látogatóközpont létrehozása, lehetőség szerint nemzetközi szerepkörrel, de mégis minél kisebb ökológiai lábnyommal					
TER-32	Az országos és nemzetközi szakmai találkozók, konferenciák színvonalas megrendezése					
TER-33	A város területén és a Tatai-medencében található források védelme érdekében területi együttműködés kialakítása szakmai szervezetekkel, hatóságokkal, önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, szakértőkkel					
TER-34	A vizekkel való gazdálkodás helyi rendszerének kialakítása, esőkertek létesítése, utca- és térburkolatok vízátesztővé tétele, vízvisszatartás lehetőségeinek feltárása					